ANGELVS PACIS AD PRINCIPES CHRISTIANOS,

P. Nicolai Caussini.

ANGELVS PACIS

AD PRINCIPES CHRISTIANOS,

SEV

ORATIO PARÆNETICA,

QVA

Chriſtiani Principes hortantur ad pacem.

AVCTORE

P. Nicolao Cauſſino Soc. Ieſu.

Additæ ſunt in fine Obſeruationes Aſtrologicæ eiuſdem Auctoris, quibus Aſtrologia Iudiciaria exagitatur.

Ad Illuſtriſs. D.D. Marchionem

IO. BAPTISTAM CAMPOREVM

Mutinenſem Conuictorem Collegij Nobilium S. Franciſci Xauerij Bononiæ.

BONONIÆ MDCLII.

Typis Caroli Zeneri. Superiorum Permiſſu.

Illustriss. D. D. Marchioni
IO. BAPTISTÆ
CAMPOREO
Carolus Zenerus F. P.

EFFERATIS in diuturna bella Prouincijs, ne prodire vereatur hic Pacis Nuntius, consultissimè facere videamur, si patrocinium illi quæramus ab Aquilis, quarum fretus auspicio securus animi loquatur. Vtinam porrò Tuæ illum Aquilæ facinore planè cælesti raptum sistant Iouibus regnorum iura moderantibus, vt ijs subinde suauiora nectare pocula, placidissima scilicet de pace cõsilia, propinet. Tùm

fiet tandem, vt nullæ ſint amplius *Animis cæleſtibus iræ.* Nullæ ſunt ſanè ſyderibus, quamquam illis per ſummum nefas Genethliacorum aliqui affingant; ſed illorum cauſam perorantem Cauſſinum tuis Ipſe ſyderibus coronabis, eriſq; tùm ornamento, tùm prçſidio Nicolao, incruento prçlio, dùm de pace diſputat, cçleſtiq; religioſa nimirùm victoria, dùm aſtra propugnat, egregiè triumphāti.

Sic augurat animus: ſic ſuo iubare aſtra perſuadent. Illorum itaque benigniſſimo delectatus aſpectu, nutus obſeruabo, ſemper, vt eorum ductu ſim felix.

AVCTOR AD LECTOREM.

HOc Opuſculum cùm ante annos aliquot ſcriptum, Poteſtatibus, quæ tùm pro Summo Pontifice, & Rege erant, maximè placuiſſet, Typis mandari viſum eſt, quòd ſit iuxtà ſpiritum Dei, pro omnium voto, & communi Chriſtiani generis bono. Tùm etiam quòd de Regibus honorificè, de populis benignè, de pace piè, iuſtèque loquatur.

V. Virgilius Gal. è Soc. Iesu pro Illustriss. ac Reuerendiss. D. Archiep. Bonon. ac Principe.

V. D. Inuentius Tortus Pœnit. pro eodem Illustriss.

V. Alexander Simoneta pro Reuerendiss. P. Inquisitore Bonon.

Imprimatur

Fr. Gulielmus Inquisit. Bonon.

ANGELVS PACIS

Ad Principes Christianos.

SI licet vestra, MAXIMI PRINCIPES, interpellare fastigia, stabo pro causa Dei. Angelus Pacis, Concordiæ minister, veritatis interpres, Procurator salutis. Non ille sum terribilis, & minax nuntius, qui Dauidi cælestibus prodigijs attonito flagellorum metus incussit: Ex illorum numero non sum, qui tot flagitijs immersam Pentapolim funditus euertere: Non pluo sulphure; non vibro flammas; non iaculor fulmina; sed miti quadam amœnitate vernantes oliuas prætendo, quas tanta bellorum eluuio nondum

extinxit. Ex eorum cætu & concentu venio, qui nascente Domino Pacem hominibus bonæ voluntatis cecinere. Nolite spernere Bonorum augurem, Veritatis Propugnatorem, qui vobis coram Deo in Christo loquitur.

Totius Orbis Christiani negotium est, PRINCIPES OPTIMI, quod apud vos ago: vestra res, quam votis & scriptis vrgeo: Dei possessio est, quam requiro; Et magni quidem momenti, vt quæ sæpè exciuerit de altaribus Sacerdotes, de Monasterijs sacras Virgines, & ex syluis Anachoretas, vt de mutis faceret Oratores. Vocat ea quæ nō sunt, tanquam ea quæ sunt omnium molitor Deus; fingit os infantiū; dat sapientiam imperitis, cui cedere semper est optimum, reluctari difficile. Facit sæpè disertum cupido, militem necessitas. Non licet inter oppressorum gemitus silere, nec feriari per vulnera præliantium. Omnis laboranti mundo iniqua est manus, si non est officiosa.

Non detinebo vos, PRIN-

CI-

CIPES, leniculis rationibus: Nō illudam sterilibus figmentis, sed ipsam quam per stagnātes cruore campos, per collucentium vrbium flammas, & tot circuitus quæritis, in tranquilla sede demōstrabo Gloriam. Ac primùm, permittite me de Natura Belli & Pacis, deque Iure Principum Christianorum in vtroque pauca disserere: vnde satis firma, opinor, eruentur argumenta, quibus & vestrum decus, & populorum salus sanciri possit.

Prudenter quidem admodum & argutè sapientes dixere, Mundum istum, cuius circumflexu continentur omnia, ingens esse quoddam summi Numinis volumen, cuius Mors & Vita omniū paginarum faciunt extrema: media autem perpetuos habent & reciprocantes ab vno ad alterum decursus. Quod Vita & Mors in rerum natura, hoc ipsum præstant Pax, & Bellum in Regnorum omnium atque Imperiorum statu. Et Vita quidem riuus est à primo fonte, & portio quędam diuinæ Æternitatis, quæ prius in

cœleſtem diffuſa naturam, mox in terras & maria, noſtrumque in orbem exundans, animarum corporumque nexu mirabiles & pænè diuinos temperat concentus. At vbi ſolutus eſt ille quo continetur nodus, ſtatim euolat atroci mortis neceſſitate, omnia in ſuo regno rapaciùs depopulante.

Non diſſimili modo Pax, maximum & præcipuum diuinæ Indulgentiæ munus, temperiem quandam voluntatum conciliat, è qua functionum omnium acerrimus in corpore ciuili vigor, mentium alacritas, Prouinciarũ non iners otium, beata ruris copia, ſecuri aditus viarum, Regnorum opulentia, & bonorum omnium cumulus accedit. At vbi diſſipata concordia, bellum intonuit, ſtatim membrorum omnium conuulſio & dira vaſtitas, ſoluta legum vinculis audacia per ferrum & ignes ad ſcelera graſſante, ſacra profanis ęquãtur, nocentes & innoxios promiſcua vis fatorum inuoluit, fiunt de claris vrbibus buſta, non niſi

mi-

miserorũ sanguine restinguẽda.

Vix occurrit mortalitatem nostram æstimanti hęc ab hominibus geri, reuulsos quispiam putet inferos, & furiarum cateruas ex tenebris erupisse, quæ specie humana per tot atrocia consternatis hominum mentibus illudant.

Dicam equidem, SERENISSIMI PRINCIPES, quod sentio, lites & bella non nisi per cuniculos in Ecclesiam Dei sunt ingressa, pauente ad mõstrum conscientia, reluctante disciplina. Et de lite quidem Paulus exclamat. *Frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis, & fraudatis & hoc fratribus.* **Ad Corinth. 6.**

Quale est istud edictum tonantis & fulminantis Apostoli? Quæso vos quid tandem sentiret ille qui Christianos ferre nõ poterat, de agro forte aut de domo litigantes, si reuiuiscens aspi-

ceret infesta fidelium signis signa, collisas gẽtibus gentes, non vnam domum, non vrbem, non prouinciam, sed præcipitantem Christiani nominis orbem per cædes & stupra, per ruinas, & incendia tracturas. Num ipse horreret ad immane spectaculum? Num modò imperanti similis, modò precanti, idẽ minax, idem lachrymis perfusus ruentes in gladios, & vulnera repressisset.

Lib. de Idol. Sed & Tertullianus in hac re, vt solet, rigidior, dum ait Dominum ea voce qua iussit Petrum exertum gladiũ in vaginam mittere, omnes pariter milites Christianos discinxisse, nimis seuerè istud quidem, si omnem militiam crimen putat. Hoc est odio nocentis perdere innocẽtiam, dum res alioqui iustas odimus, vel sæuientium audacia, vel lasciuientium petulantia corrupas. Quid esset aliud res Christiana, quam ferocium præda & insanientium ludibrium? Si non liceret iustis armis illatas ab infidelibus iniurias vlcisci? si fas non esset, Templa ab incendijs, Matronas &

Vir-

Virgines à contumelia, vrbes à vastitate, à cœde mortales defendere? Temeraria vox, quæ tot Christianorum Imperatorum laureas, tam cæco, tamque præcipiti turbine percutit. Iure itaque ab Ecclesia extorres Manichæi, & qui eorum vestigia post tot sæcula pressere Lutherani, dum innocentiam nescio an impudentiùs assererent, an nocentiùs exarmarent.

Laudatissima omni æuo extiterunt pro aris, focisque sumpta contra impios arma; sed fidelium contra fideles prælia sæpè damnata, & semper ægrè tolerata. Si vetus libet Testamentum spectare, multæ quidem Iudæorum & acres inter se discordiæ, multi tumultus, bella plurima. Sed contra eos ferme omnia, qui à vera Religione desciuerant, in fœdam Idololatriam cultusque Gentium lapsi. Dimicatum est quidem ante secessionem tribuũ ab Israelitis in Beniamitas fratres feroci marte, immensa clade; sed doloris potius furor fuit ob mulierem stupenda libidine *Iudic. 20.*

ve-

vexatam, ruetis in ferrum quàm destinata vis, & iustum pro imperio certamen. Vix potuit induci magnanimus David vt Absaloni filio in thronum patris per calcata tot ciuium cadauera irrumpenti tam iustis armis resisteret, nisi mansueti animi langorem pugnaciter Ioabus discussisset. Adeò fuit odiosum sanguine, & Religione fraternas inter se acies concurrere.

Quod si prima Christianorum Imperatorum numerare placet tempora, inueniemus Constantium mouisse in Iulianũ, sediam desertorem Christi, & impietatis Antesignanũ; inueniemus Theodosium Magnum toto belli fulmine detonuisse in Maximum, Eugenium, Arbogastum. Sed res illi erat cum Tyrannis perfidiosissimis, qui larua Religionis immania tegere nitebantur facinora. Vix vllum reperire est innocentiori æuo Principem, qui arma Christiano cruore imbuenda sumpserit, nisi ob causas grauissimas. Et quidem præclarissimè Baronius animaduertit, primùm

mùm Crucem Cruci oppositam in armis, bello Constantij aduersus Magnentium. Grande (inquit) nefas, nec nisi à Tyranno Christianæ Religionis simulatore, & Imperatore hæretico inchoandum.

Non ignoro equidem Augustinum de hac quæstione scripsisse contra Faustum, & Christianorum armorum iustitiam ex Euangelio sanxisse, cùm Ioannes in tanto vitæ rigore consulentibus de salute militibus minime suaserit baltheum abijcere, sed viuere contentos suis stipendijs, & neminem concutere, cum ipse etiam Apostolus dicat non sine causa Principes gladium portare. At si mentem eius libet agnoscere, deprehendemus tela omnia torqueri contra insana Manichæorum deliria, qui Christianam gentem ferro abstinere, etiam ad repellendas infidelium armorum atrocissimas iniurias voluere. Quasi Dei iussu prædæ tantùm foret, & cædi destinata. Noluit ergo Principum Christianorum in Marte iniquo aduersùs

Luc. 3.
Rom. 13.

sùs fratres aut fouere securitatem, aut irritare potentiam. Siquidem eodem loco exclamat; *Nocendi cupiditas, vlciscēdi crudelitas, implacatus, & implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & si quæ sunt similia, hæc sunt quæ in bellis iure culpantur.*

Aug. contr. Faust. lib. 12. Quos igitur existimamus ex S. Augustini sententia, bello iniusto se suosque committere? Primum qui cæco impetu in ferrum rapiuntur non tam amore iustitiæ, quàm ardore vindictæ; Qui iniuria aliqua lacessiti supra modum atque immaniter desæuiūt, qui placari nolunt, volunt irasci; deinde qui aduersus legitimos dominos rebelliones moliuntur, & excusso iugo feruntur in scelera præcipites. Aut qui sola dominandi cupiditate vicinorum tentant & permiscent regna, atque vt latiùs imperent, cædibus, & flammis iter ad dominatum aperiunt.

Cogitate nunc, PRINCIPES Optimi, quàm procliue sit in istis æstuare iracundia, vti libidine

vin-

vindicandi, titillari regni aut parandi, aut augendi cupiditate. Quàm promptum sit laxatis semel habenis extra limites ferri, fingere iustitiam, prætexere necessitatem, & quæ adorauentis iura calcare; inuenietis profectò facilius esse arma ponere, quàm temperare.

Sed ne multo vos sermone detineam, Sanctus Doctor tria requirit ad bellum ritè cóficiendum. Authoritatem Principis, causam iustam, intentionem rectam; quibus alij addidere Theologi legitimas rationes ad finem obtinendum. Non est igitur priuatorum hominum mouere arma quibus ius suum licet iudicio prosequi. Hoc penes summam potestatem Deus esse voluit, vt rarum esset quod non potest esse non violentum. Ad terrarum dominos attinet dicere, quod ait Seneca. *Ego ex tot mortalibus electus sum qui in terris Dei vice fungerer. Ego vitæ necisque gentibus arbiter. Qualem quisque sortem, statumque habeat, in manu mea positum est. Hæc tot millia gladio-*

S. Th. 2. 2. q. 40.

Nero apud Sen. lib. de Clem.

diorum, quæ pax mea comprimit, ad nutum meum stringentur. Quæ ruant vrbes, quæ oriantur, mea iurisdictio est.

Hæc quidem posse magna res est, sed nolle cùm possis, nisi necessitas poscat, longe diuinius est. Pauca sibi licere velit optandum cui licent omnia. Non extenditur ius gladij cùm ad vnum deuoluitur, sed restringitur. Vna exercitur manus, vt omnes vinciantur, defertur res ad sapientiam paucorum, ne cunctorum temeritas promiscua cæde desæuiat. *Laudanda est parsimonia etiam vilissimi sanguinis.* Nemo tam iniustè possidet mortales, quàm qui prodigit etiam iustè. Tardè mouenda sunt illa fulmina, quæ perculsi colant. Caueant igitur Reges ne credita sibi à Domino facultate glorientur potius ad pompam, quàm vtantur ad bonorum vtilitatem. Excludat ferociam delinquendi timor, & impotentiam summam æstiment iactare nocendi potentiam.

Causa belli imprimis accurato examine probanda est, ne sure-

repat affectio, ne dominetur iniquitas, ne vis, ne furor per iustitiæ ſpeciem illudat. Miſeret me pudetue ſæpe reputantem quàm friuola fuerit apud multos ingentium bellorum origo. Bellum Troianum commune buſtum Aſiæ, & Europæ in nobili ſcorto exarſit. Hoc mille nauibus repetebatur, huius extincto pudori tot herorum vitæ parentabant. Tot pudicæ hoſtium libidini patebant, vt redderetur impudica. Arabiam inuadit Alexander, vt præceptoris admonitionem, qui puero profuſionem thuris obiecerat, iam vir factus thuriferæ regionis dominatu haud cunctanter elueret. Ægyptij ob felem occiſam cæco, & truci marte Romanos adorti multa hominum millia fœdè mactauerunt.

Ad Oceanum ingenti armorum ſtrepitu, & immenſo rerum omnium apparatu, magnis itineribus Caligula contendit, vt conchas laſciuientis naturæ ludo pictas colligat. Tarentinam cladem Romani nautico percuſſi

cuſſi conuicio moliuntur. Alexandrini contra Galienum rebellant ob inſulſam heri,& ſerui de calceorum elegantia contentionem. Et ne multa commemorem, Guillelmus ille Anglorum domitor, omnium præter quam ſui potens, dictum facetum Maximi Principis innumeris cladibus vltus eſt. Erat ille præpingui corpore, & aqualiculo ſupra modum tumente: quamobrem cùm de eius morbo inaudiſſet Philippus Rex Galliæ: Sinamus, inquit, Puerperam, decumbere partui, vt ex mole ventris apparet, iam vicinam. Ille ad hæc furore amens ſurrecturum ſe dixit ſoluto puerperio innumeris facibus ſtipatum quibus Galliam incenderet. Nec defuit dicto fides; nam ſtatim ac conualuit, vago exercitu Frãciam ingreſſus, lugubri feritate vlciſcendi, cædibus, & incendijs operatus, ipſe tandem ſuo ardore conſumptus eſt. Num ludere putemus ſanguine humano qui leues ob cauſas non leuia committunt prælia? Num miſe-

ros æſtimemus populos quibus furentium ludibria tam dira vaſtitate expianda?

De cauſa belli nemo ſibi vni credere debet aut alteri, ſed exquiſita primariorum hominum prudentia diſquirere, qui tantò propiores ſint vero, quantò remotiores ab affectu. Ad cauſam iuſtam recta intẽtio accedat neceſſe eſt, quæ omnia exitu placido, fine optimo metitur. Abſit illa cogitatio à Principe Chriſtiano vt arma capiat, ob luxuriantis animi leues affectus, vt currat ad cædes, ad incendia, ad vaſtitatem, vt perdat, vt extinguat, vt omnia ad internecionem deleat. Lapitharum hoc eſt, & Centaurorum nihil aliud bellando quàm bellum quærere. Sapientiſſimi Reges per tumultus armorum ſeunt ad iuſtitiam, ad æquitatem, ad Concordiam, atque ipſi quidem Paci litant armati. De hoſte cogitant quaſi de ęgro acrioribus remedijs perſanando. Vtinam diæta curari voluiſſet, vtinam fomentis obliniri, nunc mitiori brachio tranſi-

ge-

gerentur omnia. Sed quando contra fas iusque Gentium stetit peruicacius, & toties oblatas conditiones rerum componendarum contempsit, vinciendus est, secandus, vrendus, non vt exterminetur, sed vt conualescat. Attritus est, non insulto; audiri postulat, audio; Colla submittit, ignosco. In Cannensi clade audita vox Hannibalis; Parce ferro Miles. Syracusarum ardentium flammas Marcellus lacrymis concupiuit extinguere; ad prostrata Iudæorum cadauera Titus cœlum intuens ingemuit. Quid facere oportet Christianum Regem, hoste acciso, & pænè supplice? An superbire? an debacchari? an ad extrema desæuire? At ne belluæ quidem generosiores hoc faciunt. Regias mentes non decent vastę, & inexorabiles iræ, multa sunt humanæ imbecillitati condonanda, ignorantiæ multa, quædã etiam affectui, pœnitentiæ omnia. Multos seruare oportet etiam inuitos, nec audiendi omnes qui volunt perire. Quibusdam error

impoſuit, pleriſque opinio fucum fecit. Alios maligna conſilia peſſum dedere; Sunt etiam quibus ſola fortuna pro culpa eſt. Multos abſoluet qui ſe à Deo cupiet abſolui.

Tandem addo, rationes quæ adhibentur ad finem optimum conſequendum, legitimas eſſe oportere, ne peruertantur etiam recta. Non eſt bonum quod non fit benè. Non eſt virtus quæ non habet modum. Praua intentio ſanctiſſimas quaſque gerēdi vias vi quadam peſtifera ſolet inficere; artes quoque ſubdolæ intentionem ſynceram infuſcant. Errant omnino qui cùm ſibi laudabilem ſcopum præfixere, attingendum æque per illicita, ac licita exiſtimant. Hoc innixi fundamento eò amentiæ plerique deuenere, vt cenſerent ſanitatem à dæmonibus ipſis per voces magicas innoxiè requiri, & hanc eſſe ſalutem ex inimicis noſtris, quam ſacra prædicant eloquia. Sed contra Apoſtolus clara voce intonat; Non eſſe facienda mala, vt veniant bona. Nemo per

furta miſericors, nemo innocens quæſiuit flagitio valetudinem. Bellare licet, occidere licet ex authoritate Principis, & cauſa iuſta: contrà iuſtitiam facere nunquam licet. Flectere oportet ſuperos non Acheronta mouere, non temerare ſacra, non Eccleſiæ iura violare, non Religionem euertere, non ſtuprare pudicitiam, non facinoroſas artes tentare, non ſica, & veneno in Principum capita graſſari, non diſciplinam militarem militando deſtruere, atque omnia ſolutè & intemperanter ex vindicandi libidine facere. Deſinit eſſe bellum iuſtum vbi omnia fiunt iniuſtè, & ſi bene cœpta in malum vergant, protinùs ſunt abrumpenda.

Deuenimus ſenſim, PRINCIPES MAXIMI, in rem propoſitam, de qua veſtrum eſt iudicare, & ex ſenſibus integerrimis Chriſtiano nomini ac ſaluti conſulere. Veſtra quidem authoritas legitima, deſtinatio quoque animi & intentio, quæ poteſt eſſe in optimis Principibus niſi recta?

Sed

Sed cauſa eſt inuoluta, rationes verò quæ finem appetere videntur, violentæ. Geritur à vobis Bellum atrox, vrbium obſidionibus exercitum, cladibus frequens, vaſtitate luctuoſum. In quo laborat Eccleſia, ſuſpirant oppreſſorum vota, & toties conuulſus mundus ingemiſcit. Non vſitato modo, non humano more progreditur; ſed vi quadam maligna in omnes Chriſtiani orbis venas permanante. Excutite, ſi placet, cauſas, & vobiſcum perpendite tanti tumultus occaſionem.

Si quando res naturales videmus intrà ſuos limites decurrere, & ſtatas vices obire, minime miramur. At vbi valentiori quodam impetu cernimus incitari, aut peruerti ſtatutum naturæ ordinem, ſuſpicamur arcanam ineſſe vim, quæ fertur atq. erumpit ex abdito, vnde tam varij motus oriantur. Quoties ordinarie cieri ventos aſpicimus, aut halitus putamus, aut aeri naturalem vim ineſſe æſtimamus mouendi ſe, ne inerti atque inagita-

bili globo torpeſcat. At quoties ventis acerrime depræliantibus exurgunt fœdiſſimæ tempeſtates, quę vaſtas arbores radicitus euellunt, quæ benè fundatas domos in plana ſubmittunt, quę nauigia deuorant, & ſtatum mundi percellunt, aerijs hæc adſcribimus Poteſtatibus per mundi plagas diſſipatis. Non impari quidem ratione, cùm bella inſtant vſitata inter homines forma, hæc hominum tribuimus ambitioſis conatibus, moribus iracundis, & ad objectæ contumeliæ imaginem facilè excandeſcentibus. Quod ſi modum omnem excedant, ſuſpicamur eſſe occultam malorum originem, quæ ſenſus noſtros, atque intelligentiam ſuperet.

Hoc ipſum de tam atroci bello rem bene æſtimantibus vacat cogitare. Nec enim ciuili animo geritur, nec habet militiæ decora, quæ magnos animos comitari ſolent, ſed virulentam malignitatem, quæ ambas partes exedit, & lenta quadam tabe ſerpens per omnia depaſcitur.

Squal-

Squallent rura, mœrent vrbes, prodigitur heroum ſanguis, deſtinatur lanienæ lectiſſimus flos Nobilitatis, ſpoliantur bonis penè omnibus priuati, conquiruntur vndique acerbis exactoribus pecuniæ, quæ tam crudeli ludo ſufficiant. Sed nulla vis ærarij par eſt auiditati omnia depopulanti. Paucorum diuitiæ cunctorum inopiam faciunt, & de prouinciarum lachrymis funeſta improborum gaudia ſaginantur. Quis tot, ac tantorum artifex malorum, vnde fons, vnde origo tot funerum? *Rex* (aiunt) *Ludouicus belli Author*. Scilicet tam pius Princeps, tam caſtus, & toto Dei timore perfuſus, tantos fluctus moueat, tantas excitet tempeſtates? Tendebat quotidie, dum viueret, puras ad cœlum manus, in ſacris myſterijs frequens, conſcientia tam caſtigata, vt ne minimam quidem labem ferret quam non ſtatim ſacramentis elueret. Pugnauit neceſſitate, virtute vicit, fortis pectore, Marte clarus, mente pacificus. Quis igitur æſtimet cru-

enta de perdendo orbe Christiano conſilia in illo tam auguſto pectoris ſacrario potuiſſe concipi? Quis reſediſſe illic odia, quis ſimultates putet?

At fortè Imperator diſſidijs gaudet, & rebus turbatis paſcitur? Abſit vt quis hoc credat. Eſt enim Princeps moribus optimis, & ad omnem æquitatem compoſitus, animi vigore excellens, excultus ſapientia, in quo cælata viuit Paterni ſpiritus ad omnem virtutem expreſſa effigies. Quid habere iucundius poteſt, quam vt Germaniam ſuam, tam fero bellorũ tumultu quaſſatam placidiſſima pacificatoris manu componat?

Turbat igitur Rex Hiſpanus. Nemini hoc probare poterit, qui tanti Regis ſenſum atq. animum penitùs nouerit. Eſt enim ſi quis alius mente Chriſtiana, ingenio placido, ad amorem, & concordiam magis quàm ad rixas diſſenſioneſque propenſo. Nihil in eo turbidum, & ferox, nihil malignum, frui ſua magnitudine cupit, non ferocire.

Vn-

Vnde igitur tanta belli atrocitas, si nullæ sunt *animis cælestibus iræ?* Quis non videt, non esse istud humano consilio factum, sed Malos Genios toto impetu incubuisse, vt res nostras florentes acciderent, accisas euerterent, euersas calcarent. Nimis scilicet potens erat res Christiana, domita Rupella, prostrata hæreticorum factione. Fuit illi ferrum hostium cruore repens in viscera conuertendum. Turbarunt illi in Ital a ad Mantuam; turbarunt in Germania; commiserunt primas Christiani nominis coronas liuore maligno, bello implacabili, cladibus immensis, Ecclesia gemente, lætis infidelibus, ipsis plaudẽtibus inferis.

Interuenit sæpè magnis rerum successibus mẽs mala, quę Principum consilia corrumpit, & à recto cursu gloriæ diuertit. Triumphalibus ouãtem laureis Regem Christianissimum sua vix limina salutabant, cùm per factiosos excitati turbines in Italiam vocant, penetrandæ Alpes hyeme gelida, per horrentes armis,

& tectos niuibus scopulos carpendum est iter, conserendę manus, committenda per varias Martis aleas prælia, quæ miro robore, & pari fœlicitate iam erant composita, cùm ecce instat flagellum belli exitialis, bacchatur Aquilo in clade Germaniæ, volutatur in sanguine, fertur per clarissimarum vrbium incendia, resistentibus paucis, omnibus ferali prodigio attonitis. Sacrilegio polluuntur aræ, sacræ Virgines stupro, strident catenæ sacerdotum, calcantur sancta, & *Matth. 24.* *consummatur abominatio desolationis*, ipso qui vocauerat Rege horum aut nescio, aut inuito.

Deinde putet aliquis hoc à Christiana mente cogitatum? putet ab eo qui sensum aliquem habuerit Religionis, esse perfectum? Non est credibile: tantum monstrum concipi non potuit, nisi parturientibus inferis, exhalante terram fuliginem abysso, & dæmonibus lymphatas mentes in diuersa rapientibus. Non sunt omnia ad homines referenda. Non sunt administri Prin-

ci-

cipum vbique incuſandi, quaſi omni humanitate exuta, feritatem induerint. Quidam ſunt vagi, & inſynceri ſpiritus ad vindictam deſtinati, qui non deſinunt perditi perdere. Quæ ratio vos, PRINCIPES MAXIMI, tantò magis incitare debet ad Pacis fœdera componēda, quod per veſtras manus, & ſub pedibus veſtris Sathanam conteri, arcano conſilio præpotens Deus deſtinarit.

Cauendum igitur omnino eſt ne dæmoni ad vaſtitatem incubanti ſubdatur materia de ipſis hominum affectibus, & vitijs. Ignem facile concipit Regnorum, & Gentium Zelotypia, quæ ex animali quadam afflatur ſapientia, nec prudentiam ſanctorum ſapit. Aiunt qui parti ſtudent alteri, Hiſpanos nimis inuidioſam facere ſuam potētiam, exoſam æqualibus, inferioribus terribilem, omnibus, niſi caueatur exitioſam. Tanta, vt aiunt, libido dominandi, tam intentæ, & vigiles ambitionis curæ, tam rapax terrarum ingenium, tanta

regnorum, & titulorum congeries æmulos ſtimulant, vicinos terrent, pungunt etiam remotos. Vnius dignitatem putant omnium periculum. Quot imperia, tot intentata numerant regnis ſeruitia. Timent quicquid parat tellus, quicquid monſtrorum alit pontus. Auida, & impotens ſui dominatio, vbi ſe permiſit fortunę, naturam dediſcit, moderationem neſcit. Ad hęc Gentis Indoles, vt dictitant, acris, & ſicca, faſtu tumens, patiens laboris, & inediæ, ſitiens glorię, miratrix ſui, virtutis contemptrix alienæ. Hæc dico non ex mente noſtra quæ nulli hic addicta nationi omnes in Chriſto complectitur, ſed vulgata à multis commemoro, quæ ſi procul arceantur, multorum euellent fibras occaſioneſque diſſidiorum.

Galli contrà, vt ſcribunt qui norunt, etſi conuiciorum inferendorum auidi, tolerandorum neſcij, contemptus impatientiſſimi: ſciunt ſe ex ea gente eſſe de qua dictum eſt,

Animoque superſunt.
Iam propè poſt animam.

Iactant ſe armorum claritudine orbem impleuiſſe antequam è diuturna Vandalorum, & Sarracenorum ſeruitute caput attolleret Gens Hiſpana, Orientis tenuere, & Occidentis Imperia, Cōſtantinopolim expugnarunt, Hieroſolymā Chriſto, Romam ſepties Pontifici ab hoſtibus ereptam reddiderunt. Sibi primùm locuta prædicant Euangelia, ſibi primigeniam filiorum Dei adoptionem datam, Regnis terrarum addiderunt Imperium litterrarum, toto fere orbe in Academiam Pariſienſem confluente, nihil putant habere ſe contemnendum. Miratores expetunt potiùs, quàm contemptores ferunt, Hinc fit vt vtraq. Gente pro ſe iactantiore, & in alios dicace, euentilentur flammæ quæ in magna coaleſcunt incendia. Vtinam quæ per ſpiritum diffuſa eſt in nobis Charitas, tot contentionum ſemina ſuffocaret, vtinam tot iurgiorum occaſiones abſcinderet! Minus nobis eſſet

laborandum, nec tàm anxiè quęrendum, quibus remedijs tam pestilenti malo debeamus occurrere.

Augent hoc sæpè plerique Regum administri, dum familiari, sed dira summis Imperijs gloria, dominorum cupiunt ostentare potentiam, totas nocendi vires explicant, abditam premũt beneficentiam, dum ambiunt, dum timent, dum cauent, ipsa sæpè sedulitate, & cautione non timenda prouocant, faciunt non toleranda.

Hic vos appello, Politicæ sapientię Antistites, & arcanorum consiliorum Mystæ. Lubentiùs vobiscum, quàm cum fortuna vestra loquor. Cogitate quantum à vobis exigat Deus. Sedetis quasi Dij ex hominibus humani generis arbitri, quam quisque sortem habeat, ex nutu vestro pendet, quæ mortalium cuique bona Felicitas velit, ore vestro pronũciat, quas parari classes, quæ arma moueri, quas vrbes exscindi, quas Gentes obrui oporteat, vestris sententijs agitur.

tur. Vos de fortunis, & sanguine hominum decernitis, illi de vestra existimatione decernunt. De vestro capite inspector omnium Deus ad tremendum, & ineuitabile Forum iudicat. Multa quisque ex suo cernit sensu, multa ex suo loquitur affectu. Non est mihi credibile quod aiunt, tantos viros, tam magno ingenio prçditos, tam alta excultos prudentia, & huius fragilitatis rerum humanarum conscios, putare se huic affixos fastigio, vt suas res agant, vt suis commodis omnia metiantur, vt amplitudini suæ seruiant, vt ex priuato amore, & odio res publicas gerant, vt fortunæ suæ populorum sanguine litent: Idcirco bella concupiscere, & res amare turbulentas, è quibus & clarius sibi imperium, & numerosiores pecunias, & hærentem altiùs ipsa necessitate Ministerij authoritatem sperant. Absit, vt tam sordidæ, tàmque humiles curæ in tam excelsas mentes ascendant.

Crediderim ego potiùs acri

vos ęmulatione vestrorum Principum anhelare gloriam, cuius semper sitientissimi fuistis, iniurias persequi, Maiestatem asserere, imperia dilatare. Sed per Deum immortalem, & per tot dilecta Regnorum pignora vos obsecro, videte ac diligenter perspicite ne vehementissimus Gloriæ appetitus auersos agat ab ipsa Gloria. Vos illam in turbido quæritis, sed omnes iam mortales appetunt in sereno. Cogitate vbinam maior cælestium Virtutum claritudo, an cùm tonitruorum fragoribus strepente mundo, ignes vndique iaciuntur, & fulmina? An cùm puro, & defæcato die ridet amęna lux, & ex humanis animis omnem mœstitiam discutit? Timendam satis hactenus fecistis dominorum potentiam, reddite si placet suauem, facite, quo solo inuicta est, amabilem. Non est hæc Principum amplitudo semper armorum fremere terroribus, & apparatu bellorum, ore igneo tormentorum æneorum pronunciare sæua, hos ca-

te-

tenis, illos gladijs destinare, circumferre ignes & tela, ire per fumantes vrbes, per calcata miserorum corpora, omnia exhaurire ne exhauriantur. Quanto illud gloriosius est fœlicissimi sideris more ambire cũcta mente placida, virtute benefica, res lapsas erigere, solari mœstas, dissipatas colligere, & diuulsas componere. Hoc cælesti passu dum laboranti mundo subueniunt tot Res, abiere ad solidum, & inconcussum decus. Quid vetat sequi? Quid pudet æmulari? Vnus est sæpè timendus scopulus, ad quem Politicorum aliquot hominum, qui longè à pietate vestra dissident, curæ & cogitationes adhærescunt. Putant si ex Dei lege, & piorũm hominum sẽsibus Rempublicam gerant, fore humilem, & demissam, prædæ natam & direptioni, appetunt alias gubernandi artes quàm quas Deus præscripsit, quasi aut non satis viderit, aut minus suis prouiderit. Excogitant nouos agendi modos, versipelles & vafros, quibus

bus augeant sua, alienis insidientur, permisceant, si possint, omnia. Putant è re esse Principum se solos intueri, se solos circumspicere, ad se referre omnia, ire per attritos ciues, si res ita occurrat, ad amplissima, & regia commoda. Nil distare verum à falso, nisi ex vtilitate nostra, ad quam componédus est omnium negotiorum status. licitum esse quicquid prodest. Importunam excelsis consilijs humilem conscientiam, Religionem scrupulosè tractandam à subditis, à Regibus commodè, virtutem solidam sæpe officere, vmbram & speciem prodesse; Probitatem laudari & algere: Nihil esse apud Principes iniustum, quod Regno sit magnificum.

Non est, vt cum Apostolo loquar, non est hæc sapientia desursum, sed terrena, animalis, diabolica, quæ fascinatis mentibus imponit, & in miserandum exitium Regna deuoluit. Longè alia est mens vestra (*viri sapientissimi*) longè alius animus. Etenim si Satracenum vobis non

Chri-

Christianum incumberet imperium moderari, occurreret tamen ex ipsis Ethnicorum legislatorum libris, & institutis perniciosam esse regni clauum tenentibus astutiam. Hanc humilem semper, & exosam raró nec diu vnquam fructuosam. Vnde & rerum politicarum scientissimus Thucydides dicebat, Remp. meliùs geri, ac fœliciùs à moderatis, & mediocri ingenio viris, quàm ab acutis, & supra modum industrijs. Sed tamen si Dei, & legis extorres ageretis in mundo, condonandum esset ex humano sensu, & calliditate, vt creditur, non inutili gerentibus multa, spectantibus omnia. Nunc autem cùm plane perspectum sit vobis, Imperia ijs maximè rebus, quibus cœperunt, excoli, quis non videat Christiana Regna in fide, iustitia, & lenitate fundata, per impietatem, & iniustitiam, & crudelitatem funditùs euerti? Quis non intelligat homines à cælesti sapientia deuios in caliginem, & scelus ruere præcipites?

Con-

Consulite, si placet, historias, & videte quales sint Tiberianorum, & Herodianorum exitus. Inuenietis subdolas mentes, vitam ancipitem, spes lubricas, certos metus, incerta consilia, mortes calamitosas, longa supplicia, posteritatem, aut nullam, aut breuem. At ex aduerso si vacat Christianos Principes aspicere, qui Regna mente syncera, leni manu, moderata prudentia, probitate inuicta, per tot casus humanarum rerum tenuere, intueri licebit heroes suis gratos, hostibus timendos, fœlicitate & gloria cumulatos vixisse, & fundatissimas domos in multa sæcula propagasse. Quin igitur abiectis tam tetri tamque funesti belli consilijs, & elisa per modestiam ambitione, repressa per charitatem cupiditate, imus ad fundatorem salutis, & conciliatorem Pacis Deum à quo deploratis rebus remedia sunt nobis expectanda?

Quid est tandem quod omnium vota, quod incensa desideria, quod alta gementis Ecclesiæ

su-

ſuſpiria tamdiu fruſtratur? An honor? an Res? Certè ſi honor ſpectatur qui non minimam belli occaſionem præſtitit. Contemptus opinio, iam ſublata eſſe debet, magnis vtrimque viribus, regnis inter ſe colliſis. Quid vtriuſque copijs affluentius? quid potentia mirabilius? quid robuſtius virtute? quid incitatius animo? Lugenda potius fuit in cauſa tàm miſera, quàm deſideranda fortitudo, digna quam laudaret hoſtis, quam experiretur Sarracenus. Non habet HISPANVS quod GALLVM; Gallus contemnat Hiſpanum, habet tamen vterque quod æquiori conditione, meliori fato ſuas oſtendi vires concupiſcat.

Si de re quæſtio eſt, operoſum ſanè, & impeditum negotium; tanta enim eſt, vt aiebat antiquus ille Archeſilaus, rerum & fortunarum in vita humana confuſio, vt ſi de iure regnorum, ciuitatum & familiarum certandum ſit, æternas lites, æterna pro vindicijs bella

esse oporteat: Atque si ex rigore iustitiæ transigantur omnia, nullum tãdem futurum Regem, nullum diuitem. Si quis igitur habere velit quicquid ingenij sagacitas subodorari potuerit, quicquid opinio finxerit, quicquid libido concupierit, excutiat oportet à Nembroto qui primus liberis ceruicibus iugum imposuit, immensam, & per tot rerum, temporumque ambages perplexam Regnorum molem, auos, & atauos effodiat ex tot tumulorum situ, fatiget cupidorum tenacem memoriam, prudentiam peritorum; Quid tandem inueniet nisi fomitem discordiæ, nouique tumultus materiam? Quis arbiter, quis iudex tantas lites componet, quis de caussis tam inuolutis decernet?

Luc. 12. *v.* 14. Noluit Dominus diuidere inter fratres hæreditatem; qui mensuras cælo, mari terminos, elementis omnibus modum imposuit, agrum inter germanos partiri recusauit, contentiosam, & implacabilem hominum ratus auaritiam. Neque igitur

si

ſi de cœlo deſcendat Chriſtus, de re & fortunis veſtris iudicare velit, neque ſi velit omnia ex ſenſu,& voluntate veſtra in tanta ſua æquitate definiat.

Quid reſtat igitur, niſi vt partibus licet haud pari robore ſtãtibus, & quidem auidiſſimè in res ſuas intentis infami, & calamitoſo bello ſæcula conterantur omnia?Enimuerò præclarum eſt tantos Reges, tam pios, tam auguſtos, tam copioſos terrarum, mariſque dominos, ob vnã vrbem, ob vnum caſtrum forte iam bellorum fulminibus pœnè dirutum, de ſolo puluere exitialibus armis profuturis nulli, nocituris omnibus, decertare.

Intelligo, ſapiẽtiſſimi Regum Conſiliarij, quid reſponſuri ſitis, veſtram rem agi, veſtrum decus in eo cardine verti, ne quid in eo fœdere, quod totus orbis expectat, dominorum veſtrorum res detrimenti patiatur. At ego prudentiæ veſtræ, & æquitati diſcutiendum iam iſtud relinquo. An vt conſtet Miniſtro leuis quædam, & ex ſua opinione fama,

mi, vniuerſo orbi Chriſtiano, de fortunis, de vita, de ſanguine, de ſalute, & omnium rerum interitu periclitandum eſt? Quid aliud optare debent mentes veſtræ tam excelſæ tamque generoſæ, quàm vt ex Regum regnorumque commodo componantur omnia? At iſtud, ſi placet, excutite, nùm ex Principis fama, & ſtatus vtilitate longè ſit melius aliquid ex ea tenacitate terrarum, & indeclinabili mentis rigore remittere, quàm direptionibus, & incendijs omnia deuouere? Longè pulchrius fortè putatis vaſtari regna, quam perdi; ſed quid eſt aliud vaſtitas, quàm dira perditio? Miſerum eſt iſtud ſolatium perdere ne perdas, & fœliciora vrbium incendia ducere quàm rapinas; Quaſi rem magnam æſtimes ne moriaris mori. Non perditur corpus quod vnius vnguis iactura ſeruatur. Nihil maximo, & florentiſſimo Regno deperit, ſi quod oppidulum, ſi quæ Arx traditur, vt cætera omnia tranquilla pace, & leni otio perfruantur. Nihil

hil inde Miniſtrorum famæ decedit ſi fortunati pacificatores orbis potiùs quam miſeri litigatores habeantur. Quàm multos nimis circumſpectos, & tenaces, populi infœlices omnibus diris deuouerunt, viuos mortuoſque conuicijs proſciderunt, quod ardentis mundi funeribus per litigioſas artes illuſerant, & omnia perdi potiùs, quàm modicæ rei detrimento feſſis extrema calamitate rebus ſubueniri voluerant.

At ſi quis veſtrum ingemiſcétis totius orbis Chriſtiani querelas placidis auribus audierit, ſi ſalutarem porrexerit manum, ſi pauca leniori brachio remiſerit, vt ſeruet omnia; Num is erit omni laude cumulatiſſimus? Num dignus quem præ entes colant, cuius memoriam venerétur poſteri, quem populi ſeruatorem Patriæ, parentem beneficum, & ſalutare mundi laborantis ſidus omnes circumſpiciant?

Vobis PRINCIPES MAXIMI, hoc onus incumbit, agere, iubere, perficere, & adminiſtris

vti

vti tanquam publicæ fœlicitatis instrumentis. Certè si vacat vobis audire quod sine negligentiæ nota recusare nō potestis, ostendam id ipsum quod suadeo, Dei vocem esse, Dei mandatum, & legem, vestram salutem, vestram rem in eo verti, atque in id cæli iussa, terrarum vota mirum in modum conspirare. Ac primum videte, ne nimis fortasse nō tam cum hominibus, quàm cum Deo bellare videamini, qui pacificatori Christo tam diù resistitis. *Ipse* Eph 2. *est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, in ipso complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare, & per eum reconciliari omnia* Colos. 1. *in ipso, pacificans per sanguinem crucis eius siue quæ in cælis, siue quæ in terris sunt.* Pacem ingressurus mundum, attulit; Pacem digressurus suo cruore sanciuit. Corpus suum dirè, & immaniter lacerari in cruce permisit, ossa, quæ per tot commissuras, & tàm arcanos nexus Ecclesiam repræsentant, noluit attingi, nempè qui suos electos indissolubili cōcordiæ nodo sociari vehementis-

tiſſimè cupiebat. Et in veteri quidem Teſtamento non ingrediebatur Summus Pontifex in Sancta Sanctorum, niſi malis granatis ad poderis fimbrias appenſis, quæ mirabili granorum nexu piorum ſignificant arctiſſimam inter ſe ſocietatem.

Chriſtus iam morte triumphata diſcipulos ſuos, non niſi per blandum, & amabile Pacis nomen ſalutabat, hoc Apoſtoli ſuis epiſtolis præfigunt, hoc noſtri Pontifices ad aras, & ſacroſancta myſteria pronũciant, hoc iuſti lætantur, hoc implorant lapſi, hoc triumphant Angeli. *Eſt enim*, vt ait Auguſtinus, *Pax, ſerenitas mentis, tranquillitas animi, amoris vinculum, conſortium charitatis: hæc eſt quæ ſimultates tollit, bella comprimit, ſuperbos calcat, amat humiles, diſcordes ſedat, cunctis eſt placita, cũctis benigna, neſcit extolli, neſcit inflari, nihil quærit alienum, nihil deputat ſuum, docet amare, quod odiſſe non nouit.* *Vbi non eſt pax*, inquit Nazianzenus, *non eſt mundus*. Tribus enim ſtat, vt ait Simeon Ga-

De verb. Dom. li. 3.

Orat. 2.

malielis, Veritate, Iustitia, & Pace. *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur*, clamat Veritas. Ecce adoptio, & nomen filiorũ Dei, cuius auidissimi tot Reges, & Imperatores fuere, promittitur non deuictis Gentibus, non direptis, & incensis vrbibus, non orbe calcato, sed pacem colentibus, pacem per fœdera componentibus.

Num subit aliquando vereri, PRINCIPES OPTIMI, cùm tenditis ad aras manus, cùm ad tremenda statis mysteria, ne si bellorum finem nullum faciatis, pacis Angeli amarè flentes à vobis oculos auertant, ne de sacrario Christi vox erumpat, & quoties pacem, & veniam cum Ecclesia postulatis, toties dicat, Quid tibi, & Paci? Tu caput meum oscularis, & calcas membra; Tu per preces mihi blandiris, per gladios sæuis. Vox tua, vox Iacob, sed manus, manus Esau. Dum mihi faces accendis, tuis facibus ardent vrbes; dum thus adoles, fumant tuis incendijs clarissimæ ciuitates; dum vo-

ta concipis, ſtringuntur gladij; dum ſupplicem profiteris, agis bellatorem. Tepent arma non cruore Turcarum, ſed fratrum. Occiduntur tuo iuſſu tot miſeri Mortales, per te funditur eorum ſanguis, pro quibus ſanguinem fudi. Dum me compellas, tot viduæ, tot pupilli appellant de ſtrage cadauerũ, Maritorum, & Patrum nomina iam non reſponſura. Dum mihi altaria hic erigis, alibi demoliris; nõ placas, ſed peccas, dum hæc vel te iubente fiunt, vel tolerante. Flecte iſtos animos, ſpiritus doma, & ſi vis tibi dimitti, remitte.

Multa profectò, PRINCIPES, errori, multa commoto per ſpeciem iniuriæ animo ſunt initio condonanda. Fuerint aliqua Bella iuſta, fuerint neceſſaria, dũ ſerpunt, dum trahuntur, quod fuerant, eſſe deſinunt, amittunt ipſa diuturnitate innocentiam, & dum creſcunt furore, cauſa minuuntur. Timendum eſt, ne iſtius, quod geritis, tam diuturno tempore, & tanta malignitate clementiſſimus Dominus offen-

datur. Non ignoratis quanta feueritate Chriſtus omnia de regno ſuo ſcandala voluerit amputari, vt qui eorum authores iuſſerit mola aſinaria collo appēſa in flumen mergi. Nolim equidem facta Principum aut durius interpretari, aut celeriùs damnare. Sed tamen cauendum eſt, ne ſi tot calamitates, & funera ſerpant ipſa odij contagione longiùs, piorũ omnium offendatur animus, & ne impiorum dicaces linguæ in Religionem noſtram exacuãtur. Stupebant olim Gentes charitatem Chriſtianorum. Vide vt ſe diligant. Vide vt pro ſe inuicem mori ſint parati. Capiebantur admiratione virtutis, qui nondum nouerant fidem: Nihil humile, nihil profanum ab ea mente expectabant, quæ ſe fraterno Amori deuouiſſet. At nunc ſi ſpectent Ethnici fratribus aduerſa fratrum ſigna, quid aliud dicant, niſi, vide, vt ſe trucidant, vide vt laniant, vide, vt mutuis ſeſe odijs diſcerpunt. Aut ille ſine Chriſto, aut Chriſtus ſine pace. Durum dictu,

ſed verum. Multum res Dei patitur in iſtis diſſidijs detrimenti, multa, & horrenda luget Eccleſia. Aut ipſa quam profitemur Religio noſtros errores accuſat, aut ipſi accuſamus Religionem. Per nos inſultant fidelibus infideles, ſacris profani, Chriſto Iudæi, Eccleſiæ Barbari. Si vile noſtrum nobis eſt decus, cur Dei prodimus honorem? cur hęreditatem dilapidamus?

Deinde quis eſt tam excors, vt nō videat diſſenſionem Chriſtianorum ſemper extitiſſe infidelium prædandi occaſionem? Dum hac atrocitate cognatæ inter ſe noſtrorum acies confligerent, nobis Rhodum, nobis Cōſtantinopolim, duo nobis Imperia Turcæ eripuere. Num putamus miſerantis Dei indulgentiam quodam miraculo feciſſe, vt tam potentem, tam acerbum hoſtem, bellum Perſicum a noſtris cladibus auocaret? Sed hoc magnopere timendum, ne ſi tot irarum turbines pergant inſanire, ad laceras miſerorum regnorum reliquias, aperto per nos a-

ditu violentus, & ferox aduolet. Verendum ne Prouidentia numinis toties nostris iniurijs lacessita, iam per fraterna dissidia concisos frementi prædam Leoni obijciat. Non alijs de caussis, non alijs facinoribus, maxima sæpè conciderunt imperia, & nocentes Dominos aliena dominatio pressit, allisa posteritas destituit. Num postea infelicium Regum manes æterni in ima nocte circumstarent gemitus, per quor contigisset, Christi regnum in Sarracenorum manus potestatemque deuolui?

Addite iam PRINCIPES, vestrorum subditorum graues ærumnas, & laboriosam seruitutem. Cogit vos necessitas membra deuorare vestra, vt quæratis aliena. Tot Populi à Præpotenti Deo vestræ pietati, & curæ commissi, vt per pacem, & concordiam, per cultum numinis legesque sanctissimas in felicitatem coagmententur, aut hostium furori patent infelices victimæ, aut per implacabilem exactorum auaritiam ad imas vsque medul-

las

las depasti, sub grauissimis oneribus suspirant. Quibus pepercit gladius, hos per lentas mortes egestas depopulatur, fames enecat, obruit calamitas. Viuunt cæli, solique extorres: non illis patria, non domus, non quies, nõ cibus. Rem olim optatissimam timent, atque oderunt fœcunditatem, ne cum bonorum nõ possint, filios miseriarum habeant hæredes: Vitam quam per tot discrimina seruauere, incipiunt detestari, vobis inutilem, sibi calamitosam. Spoliari semel omnibus cupiunt, ne quotidie spolientur. Sed patiuntur interim res diuersissimas, amissioné omnium, & capitationem singulorum. Deueniunt in sæuum necessitatis imperium, vbi nec viuere honestis licet, nec quietis mori; fiunt de hominibus spectra sibi ipsis formidanda. Vendicant se interim nõ semper inanibus diris, & per tot lucis tædia lux omnis decurrit. Dum census illis deperit, perit erga vos Amor, qui vestras olim Coronas suis manibus texuit, & ornauit.

Cogitate, PRINCIPES MAXIMI, ſupremam poſt Dei honorem, & cultum legem exſtare vobis Populi ſalutem. *Non mihi* dixit olim fortiſſimus Imperator, *ſed exercitui ſitio*. Non tam vobis ipſi nati eſtis, quàm ſubditis. Illorum curæ ſi ſapitis, vos excruciant, onera fatigant, premũt miſeriæ, querelæ exanimant. Quid prodeſt ſeruari deſolatis, & ab hoſte per direptiones defendi? Miſerrimus eſt Paſtor, à quo plura tutelares pecoris Dij exigunt, quàm vorare poſſint Lupi.

Iam verò quod infeliciſſimum eſt exhauſto cenſu, iacente animo, omnes Virtutes iacent, ſilẽt leges inter arma, blaſphemi loquuntur, gladiatores impunè debacchantur, latrones ſpoliant, inſidiantur homicidæ, effrænata libido graſſatur. Conuulſa profanis ignibus flagrant templa, diſijciuntur aræ, corruunt ſepulchra gementibus ipſis mortuorũ manibus, calcatur iuſtitia, luget Religio, animis mœrore oppreſſis, languet pietas, non ſolum

om-

omnia peruertuntur, sed peruersa negligũtur; quasi sic oporteat, sic expediat fieri, sic iubeat criminum Mater necessitas.

Quod si res etiam vestras spectetis, obsecro, PRINCIPES, Quid potest esse vobis inter tot bellorum funera iucundum? Mouendæ sunt vobis terræ, inquietanda maria, eundum per tot pericula ad maius periculum. Quærenda mors cuique obuia per durissimos labores, non erraturis, si pax peteretur. Multa domi infida, foris infesta, ægrè magni parantur exercitus, facillimè dilabuntur; Mars communis, & incerta præliorum alea. Prosperæ res non satiant, aduersæ lato vulnere feriunt, & altissimè descendunt in pectus. Ipsæ sæpè Victoriæ noua sunt rixarum, & dolorum semina. Nec erectis stare, nec lapsis iacere licet. Crescunt vbi semel cœpere discordiæ, & viuaces nutriũt flammas, trahunt sæpe Victi Victores, & nimia fortuna super ipsas glorias ruit. Omnia expectantibus pauida, sæpè fallacia sperantibus

horrida desperatis. Ingressus bellorum turbidi, progressus dubij, exitus crebro miserandi. Exhauriuntur pecuniæ ad emenda regna suffecturæ, amissi lugentur Duces, quibus nihil deerat preter immortalitatem Obrepunt lauro cupressi, & palmis funera distinguntur. Stant victores super oppressorũ ruinas; ipsi exhausti sanguine,& viribus, tumulo propiores, quàm triumpho. Perditum crederes Regnũ, nisi crederes hostes perdidisse. Quantò satius esset pacificis, vti indulgentia fortunæ, nec toties in vos prouocare fata cessantia.

Certè si quis sensus Christiani nominis, si quæ miseratio humanitatis,mouere debet animos afflicta iam omnium pene, quæ Christo militant,nationum conditio, & durissimum cuique videri, per fraternas acies exscindi gentem, quam Christus Dominus sibi peculiari iure desponsauit. Germania illa quondam (vt aiunt) vagina populorum, mater fœcunditatis,domicilium literarum,& Martis officina, nunc la-

tè

tè squallentibus campis mœret, tot dirutis vrbibus, tot viris exhaustis, tot consumptis opibus, tot templis disiectis, tot sacrarijs expilatis, miserandum ad extremos vsque cineres insultãtis fortunæ ludibrium. Lotharingia Solymam calamitatibus vicit, & ea pertulit, quę facere supra omnem barbariem sit, & supra omnem miseriam pati. Belgium per cicatrices quotannis petitur, & lenta inter funera trahitur. Peruasit Angliam arcanum virus, & inopinantes in cæcum Martem traxit. Hispania tamdiu victrix, tamdiu belli, & tumultus nescia, iugi semper impatiens, & malorum expers, per iugulum petita est. Timor afflauit Romam, libauit ferrũ Italiã, & nisi Principibus, rebusque publicis mens sagax, solersque consilium constitisset, nisi intentæ, & in salutem publicam vigiles curæ, timendum illi fuit, ne in commune exitium rueret. Ecquid intactum? ecquid non miserum? Si tu, *Victrix Prouincia ploras*, si tu Gallia tam sæpe hostium trium-

phatrix luges, è tuis viſceribus peti tela, quæ in alios ſpargantur? Cõuelli te, vt diſijcias, perdi, vt perdas? Quid proſunt ægris, & inter rapinas bonorum mœrentibus populis ſteriles laureæ? Quid defecto corpori, & tot febribus æſtuanti immiſſi naribus flores? Malignum certè ſolatij genus, ex aliorũ doloribus ſuam computare felicitatem! Nihil in tot cladibus lætum, nihil incolume. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens. A planta pedis vſque ad verticem non eſt ſanitas. Vulnus, & liuor, & plaga tumens, non eſt circumligata, nec curata medicamine, nec fota oleo.* Iſ. 1. 5.

O ſi quis rerum potens ex alta ſpecula Chriſtianum orbem, in tot miſeriarum incendijs ſuſpirantem poſſet intueri, totis certè commoueretur viſceribus, & crudelem ſeſe exiſtimaret, niſi faceret ſalutarem! Duræ aures quæ hæc inflexæ audiunt! Duriores oculi qui vident immoti!

Dicam profecto, Principes optimi, quod ad rem veſtram maximè ſpectat; dicam quod vti-

litatem simul, & gloriam vestræ dignitatis cōplectitur; Sint opto vestra imperia firmissimis fixa radicibus, sint vrbes subditæ, sint obsequiosi ciues, sint pacata in domesticis omnia. Sed vereri tamen oportet, ne populi qui se sub Regibus tam durè haberi vident, & vicinas sibi respublicas tanta lenitate perfrui, incipiant monarchiam odisse, & se legitimis (quod nefas est) Dominis subtrahere, vt malorum inueniant in libertate perfugium.

Hæc multos ante annos scripta, quæ vera multi euentus prodidere.

Iniquum certè est hodie solas respublicas pacatè degere, & regna Christianorum vbique conuelli, & misera laceratione discerpi. Atrox Imperij rigor multa sæpè Imperia dissoluit, & durior seruitus populos in libertatem asseruit. Post inquinata Regum Hebræorum tempora, reuersis iam ex longa captiuitate Iudæis, auersa mens à Regibus, & quingentis ferme annis, nullus de diademate cogitare ausus ante Aristobulum, qui id sibi assumpsit potius quàm recepit, nec satis fundatum, nec in fragili at-

que

que infelici ſobole diuturnum.

Regnauit Athenis Cecrops Moſis temporibus, quē ſeptemdecim Reges ſunt conſecuti, quidam faſtu, & inertia pari: hos Archontes perpetui de ſolio deiecere, cumque Imperij diuturnitas ſecuritatem illis faceret vitiorum, ad decennales res tandem redacta eſt.

Spartanorum Reges faſtigij quoq; ſui gloria laſciuientes diu ſors non tulit. Temperauit ſceptrum Lycurgus, inſtituto viginti octo virorum Senatu. Senatoribus additi poſtea Ephori, authoritate contra Reges nimia, & omnibus inuidioſa.

Romæ regnatum initio à Regibus ſeptem, quorum poſtremi cum gentem Martiam per omnem petulantiam regerent, magna vi & ingenti dedecore expulſi æternum fere Regiæ poteſtatis odium liberis ceruicibus reliquere.

Nihil attinet hic antiqua perceuſere tempora; noſtro ipſi ſæculo vidimus quantas furentibus populis faces rigidior poteſtas

ſtas ſubiecit, qui omnia paſſi, omnia quoque tentare auſi, quę pertulerant regna longis & atrocibus bellis vſurpauere. Abſit à veſtris ſubditis tam læua mens, abſit quoue à vobis contemptus & rigor, ne diuina faciat manus quod pauci formidant, nulli facere audent, omnes exhorreſcunt. Date igitur, Principes, feſſis rebus ſolatium, & pacem turbidis, in quam omnium vota conſpirant.

Ecce tandem Dei ſingulari munere datus nobis Pontifex Optimus, Maximus, vir integerrimæ vitæ, conſummatæ peritiæ, ingentis animi, & zeli ardentiſſimi, in quem omnium ſuffragia mirificè conſpirarunt. Hic eſt *arcus refulgens inter nebulas gloriæ*, vt à Sapiente dictum eſt. Hic eſt, quem poſt tot procellas, tot tempeſtates, poſt hoc Chriſtiani generis diluuium, Deus oſtendiſſe videtur, quaſi reſtauratorem rerum, pacificatorem mundi, malorum vindicem, bonorumque largitorem. Et quidem non humano conſilio, ſed diui- *Ecc.50. 8.*

na prouidentia factum est, vt in auitis insignibus columbam præferret oliuæ ramo insignem, quæ haud vanis nunciet augurijs, iam cælestis illius Sionis quæ tota in pace, tota in concordia posita est, huic veluti Patriarchæ Noemo apparere montium cacumina. Hęc est, opinor, columba de qua cecinit Propheta, *penna columbæ deargentatæ, & posteriora eius in pallore auri*, vel vt alij vertunt in *auro obrizo*, hoc est optimo.

Ps. 67. v. 14.

Argento purior semper extitit INNOCENTIVS per mores candidissimos, sed nunc posteriora vitę ipsius sęculum aureum mundo pollicentur. Hic non socordi magnitudine luxurians, inter gemitus Ecclesię feriatur, sed labore impigro, & animo semper vigili, pro Christo spirat illustribus curis intentus, & incubit humani generis solatio. Adiuuat PAMPHILII nomen omnibus amabile, adiuuat INNOCENTII toties hominum saluti consecratum.

INNOCENTIVS primus A-

la-

laricum Imperij Romani præda exultantem suis precibus extinxit, & æternæ vrbis faciem feralis belli fuligine infuscatam suo splendore detersit.

INNOCENTIVS secundus Pseudo-Anacleti schisma dissipauit, & Christianum orbem ingenti discordia dissipatum, annitente sancto Bernardo, cōposuit.

INNOCENTII tertij inaugurationem cādidissima columba ad latus eius aduolans illustrauit; haud dubiè designans impensum studium quo Principes omnes Christianos inter se firmis adstringere fœderibus, & in communem Religionis hostem mouere conatus est.

INNOCENTIVS quartus Lugdunum venit, vt pacem fessis Ecclesiæ rebus optatissimam cōciliaret, & Fridericum Imperatorem plurima mouentem, perturbantemq; omnia sua authoritate summoueret.

INNOCENTIVS quintus, *Cibo*, vbi primum coronatus est, statim animum ad pacandas Italiæ ciuitates adiecit, & tam pijs

stu-

ſtudijs immortuus breuem Pontificatum paternæ in populos curæ gloria diſtendit.

INNOCENTIVS ſextus cùm Galliam, & Angliã exitialis belli incendium deuoraret, impigrè ſtetit pro domo Dei, & ingenti ſpiritu pro pace inter Ioannem, & Eduardum Reges vbique laborauit.

INNOCENTIVS ſeptimus non aliter ad hunc ſupremæ dignitatis apicem cõſcendit, quàm poſt fidelem operam conſtantiſſimè nauatam in mitigãdis Principibus, pacificandiſque vrbibus Italiæ, quas maligna diſcordiæ vis agebat in præceps.

INNOCENTIVS octauus ſitientiſſimus Pacis inter Reges Chriſtianos fuit, & neminem mouere arma ſine grauiſſimis, & neceſſarijs cauſſis ferre ęquo animo poterat.

INNOCENTIVS nonus cùm ante Pontificatum Nuncius eſſet Apoſtolicus Pij V. apud Venetos ſex annis commoratus, hos cum Summo Pontifice, & Philippo II. Hiſpaniæ Rege ar-

mis

mis animisque coniunxit, & in Turcam impulit: vnde illa celeberrima ad Naupactum victoria Sarracenorum audaciam fregit, & res Christanas mirum in modum extulit.

O natum Paci Innocentiorum nomen! o lætam Christianis appellationem! Cumulabit Decimus quod nouem tentauere, tanto maior, quanto numerus hic augustior.

Perge, Innocentij columba, perge, alas argenteas explica, circumuola terras, & maria, mũdum lustra, prætende vbique oliuam cęlestem tanto desideratam ambitu, & tam longis expectatam votis; da pacem, pacem toties appellatam, quæ à te vncto Domini, aut à nemine hodie videtur imploranda.

Quid restat, Principes Maximi, nisi quod hactenus denegastis rationi, detis precibus, si per vos liceat, semper inuictis. Quicquid iratos cohibere, quicquid placare potest armatos, vno vobis iam occurit agmine, vt & sic orari sit honorificum, & pudeat non exorari. Ec-

Ecce vobis Pontifex Opt. Max. totius Ecclesię pastor, & parens, amicas tendit manus, & cùm iubere possit, rogat. Agit supplicem, oblitus pænè Pontificem: Vir cœlo dilectus, & melioribus auspicijs natus, dignus qui vbique terrarum circumferat felicitatem, per tot prospera patitur vos aduersos. Diuinum illud, & fastigio suo par ingenium tot oneribus obluctatur, acri, & vegeta senecture, à vobis premitur. Vrgentur viscera paterna, toties Filios genitura, quoties Paci cupit reconciliatos. Pudeat non audire, cuius Antecessorem audiuit Attila. Pudeat nō obedire, cui mundi flagellum obtemperauit. Ætate lon-gæuus est, honorate canos: Primus est Orbis Pontifex, obseruate dignitatem: Pater est, agnoscite charitatem. Absit vt mitissimus ille Iacob cogatur dicere. *Simeon, & Leui fratres, vasa iniquitatis bellantia, in consilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu eorum non sit gloria mea. Maledictus furor eorum, quia pertinax, & in-*

Gen. 49.

dignatio eorum, quia dura.

Tota cum ſuo Pontifice ingemiſcit mater Eccleſia olim triũphans, nunc deformata, ſquallore obſita, perfuſa lachrymis, confecta curis, & doloribus: Obſecrat ne permittatis Amorrhęos & Moabitas ſuis cladibus inſultare: Ne ſinatis illos petulanter obijcere, quod Barbaros habuerit veneratores, filios pænè ſenſerit parricidas. Quoties per Iubilæa vidimus Sacerdotes Sãctuario cum gemitibus affuſos? Quoties Religioſos pertinaci prece fatigantes Altaria? Quoties ſacras Virgines per crebra ſuſpiria Cæleſtium opem implorantes? Quoties ſupplicibus votis effuſam per templa multitudinem? Quantus hic, & qualis rigor, ſi, quod omen Deus auertat, tam pauci homines nolint totum Orbem exaudiri, & ferreum nobis Cęlum, ac fere nocens faciant, dum aut non videtur audire, aut quod audit contemnere.

Vel ex vtilitate publica putant eſſe à bellis nunquam feriari, vel ex ſua: ſi ex publica, audiant Au-

gu-

Libro 4. de Ciuit. Dei cap. 3. gustinum clamantem. *Fragiliter splendidam esse felicitatem semper in bellicis cladibus, & in sanguine ciuili, vel hostili, tamen humano cum tenebroso timore, & cruenta* Idem li. 4. c. 15. *cupiditate versantium. Felicioribus rebus humanis parua regna esse concordi pietate lætantia. Procul dubio melius esse, bonum vicinum habere concordem, quam vicinum malum subiugare bellantem. Mala vota sunt optare habere quem oderis, vel quem timeas, vt possit esse, quem vincas.* Si Augustino non credunt, experimentis credant, & videant vt compendia captarum vrbium fuerint semper dispendia capientium; & tot victorijs paratam famem, & miseriam triumphantium populorũ. Quod si è re sua existimant bellorum tumultus nunquam finiri, num iniustissimi sunt, qui lacerati orbis lachrymas in felicitatibus suis ponunt, nec aliter beati esse possunt, quàm si omnes miseri fuerint. *Sine cognatione illũ esse oportet*, iuxta Homerum, *sine Iure sine Lare* qui belli amator est voluntate potius quam ne-

necessitate. Pauperrimum quoque qui cunctorum calamitate diues est. Quàm multos mobili, & semper pugnaci ingenio attriuerunt pœnæ, & furiæ, quas in cæteros concitauerant! Achitophelem belli Iudaici inter Patrem, & Filium incentorem infamis laqueus absumpsit. !Alcimum Iudæorum pseudo Pontificem, proditorem sui generis, facem alieni, vltrices Dei manus confecere. Alexander Macedo, dum belli vnius alterũ gradum facit, quietis impatiens, & noui semper auidus sanguinis, dum suos extra Solis, & Oceani metas trudit in prælia, veneno perijt ipsa domesticorum manu, quibus nimia pugnandi libidine cęperat esse odiosus. Ereptus est rebus humanis, vt aiunt, viridis Deus, ne mundum vltra vexaret armis, quem beneficijs demereri oportuit. Hannibalem, dum inextricabiles bellorum vbique causas nectit, infamis senectus pressit, solitudo abdicauit, venenum ipsius manu propinatum sustulit. Romani victores orbis sem-

ſemper pleni, & ſemper cupidi, dum quietis ædem extra portas ſuas relegant coniuratas in ſe omniũ manus ſenſere, & ſeptics captam Reginam vrbium, de qua Sibylla dixerat; *Erit Roma Vicus.*

Anno 888. Citatur à Cardinali Baronio Caroli Craſſi Imperatoris libellus de viſione ipſi ante triennium quàm Imperio cederet, oſtenſa, in qua narrat ſe in locis inferis, & purgatorijs vidiſſe complures Principum, & Epiſcoporum, qui bellorum fomitem incendiſſent, animas grauiſſimis ſupplicijs torqueri. Eo tempore Italia, & Gallia, vt ibidem doctiſſimus ille Cardinalis ſcribit, diris factionibus agitatæ, atque afflictæ, & quod deterius videri potuit, & planè monſtroſum, Epiſcopi, & Abbates armati ad bella proceſſere, quod execrandum facinus cum diu inoleuiſſet in Gallijs, inde factum eſt, vt florentiſſimæ Prouinciæ bellis externis, & ciuilibus acciſæ lugerẽt. *Baronij verba.* Hoc quoque omnium deterrimum acceſſit, quod ab illius temporis ſcripto-

ptoribus laudati reperiantur Ecclesiastici, nomine bellicæ fortitudinis, cùm potius detestandi fuerint, tanquam Sacrorum Canonum violatores & muneris pastoralis desertores. Hæc Baronius.

Varnensis clades, quæ luctuosissima Christiano orbi supra cæteras fuit, authorem habet, atque adstipulatorem è clero Iulianum, qui cum repetendi, contra fœdus, belli suasor fuisset, ingentes nostrorum copias Amurathis furentibus gladijs obiecit, ipse cùm adolescente Rege Sarracenorum ferro concisus. Ita contentiosos, atque atroces animos Nemesis sequitur, nec patitur quietos, qui omnium otia in turbas sollicitauere. Hæc in tam illustri exemplo posita nihil mouebunt? nihil efficient?

Patientur nè iterum fratres infestis armis concurrere, & regna labantia tot cladibus atterere? Heu! Fratres obliti fęderis, obliti nominis volunt extra orbem furere, occidere volunt quem non possunt odisse! At, di-

cet aliquis, minuta est ista sanguinis ratio, & ad pacem componēdam parùm apta. Reges enim subditos habent: affines, & consanguineos non habent. O vocem crudelem, hostem humani Generis, & naturæ parricidam! Ibi cumulum oportet esse criminum, vbi maximarum est obliuio Charitatum. Vbi Christus exulat, vbi Amor non est, aut nullum, aut ruinę proximum est Imperium. Sarracena Regna per scelus fundata stare aliquãndo cum scelere possunt, Deo furoris sui Virgas ad nostra supplicia destinante: Christiana septra, quæ per fidem, & pietatem exorta sunt, ijs orbata, atque destituta per infamia Macichiauelistarum consilia omninò concidunt. Non cadit in tam pios Reges mens tàm præpostera: Audietur aliquãdo Naturæ vox, resurget in omniũ animis Christus, Charitas reuiuiscet, & laboranti Mundo tandem pacificator aliquis exorietur.

Hæc sub infantiã Regis scripta.

Nos licet, alijs remotos terris, iam circumfulsit Rex auspica-

catiſſimus,& ſuauiſſimus infans, paci regnorum, & orbis bono natus. O quot votis expetitus,& quanto precum ambitu ſollicitatus! O quoties ſtimulauit deſideria! Quoties omnium ſpes excitauit, extitatas mora conſumpſit, conſumptaſque renouauit. Tardè magna proueniunt: Minùs fecerat, ſi properaſſet. Latebat in abdita fatorum Maieſtate terris ignotus, ſed cęlo iam dictante cognitus. Oſtentatus eſt diu, antequam eſſet, nondum conceptus implebat ora vaticinijs, & paſſus ſuos fama præuolante deſignabat. Tandem emerſit optatus infans eo mēſe, quem fortium Menſem appellant, ingentis animi prærogatiua. Natus eſt Sole mediam Aſtræam obtinente, legum moderatione recturus orbem: Aſcendit cum Lyra concentum facturus publicæ tranquillitatis. Quod ſi tunc exertum Scorpius aculeum præferebat, minabatur Sarracenis, & Idumęas naſcenti palmas tàm ſæpè auorũ ſudore nobiles promittebat. Riſere prodeunti cœ-

lestes domus tot auspicantibus Diuis, & natum plausu totus orbis excepit. Iam se nemo miserum putabat ortu felicitatis. Iam nemo felicem, quem ipse non faceret. Detersit eo die Gallia omnem bellorum fuliginem, & pacis refulsit insignibus. Tot habuit ora quot flammas, tot illi flammæ, quod sidera.

O Dilectum Deo Ludouicum! quem regenerasse videtur in filio eo mense quo natus est! O Annam serò puerperam, sed matrem verè fortunatam, quæ filium peperit, non tam sibi, quàm Galliæ saluti! Multum hic habet de Patre, multum de Matre, vtriusque reddit imaginem ipsa confusione gratiorem.

Risum tibi faciet Gallia, nouus Isaac, & quem vix audire loquẽtem potes, videbis consolantem. Quot catenas rumpent tam tenellæ manus! Quot aperient carceres! Quot soluent exilia! Quot illuminabunt obscuratem parui oculi! Quot monstra pedes calcabunt infantis! Silete fluctus, silete tempestates, & omnes maris

ris iræ ad tam placidi Regis nutum, & quam abstulistis reddite mundo serenitatem. Diu illum terris cœlestes commodate Virtutes, & quem tam salutarem fecistis, facite diuturnum. Abstinete ab illo manus fata, nec pusionem tangite nisi profutura. Facta hic auorum, & annos vincat, & mortalis natus nihil nisi immortale sentiat. Amet, & amari velit, timeat timeri. Sentiant oppressi liberatorem, iniusti vindicem, hostes animo bellicosum, sed Ciues mente Pacificum. Rapit omnes sensus Natalis ille, quem nobis æternæ pacis initium auguror. Specta de superis, LVDOVICE, tantum filium. Spectate Reges Christiani omnes quasi nepotulum. Date rebus fessis quietem, Conticescant arma ad iussus tanti Principis, tam potentis Oratoris, nec bellorum tumultus tàm fœlicibus cunis obstrepant.

Ad vos iterum totus conuertor, PRINCIPES MAXIMI, per quicquid charum est, rogo: per quicquid sanctum est, obse-

cro: date poſcentibus pacem, date tranquillitatem mundo in tot miſeriarum incendijs ſuſpiranti. Facite vt pacificatores vos potius ſuos, quàm veſtrorum Regnorum euerſores orbis agnoſcat. Memoriæ proditum eſt in eo fatali bello, quod inter Gallos, & Anglos diuturna contentione, & feris cladibus tractum eſt, pium Anachoretam, quem vulgo Ioannem Gandauenſem appellabant, ex ſyluis Deo inſtigante in aulas Regum deueniſſe, vt ferales inter ſummos Reges diſcordias componeret. Ab Anglo ſpretus, & proteruè repulſus dira illi omnia denunciauit non vanus augur. Ad Carolum autem Galliæ digreſſus, cùm Principem deprehendiſſet ingenio miti, & ad pacis conditiones inclinante, prædixit fore, vt recuperato Regno Delphinum, quē omnibus votis naſci optabat, haberet regni ſucceſſorem. Vaticinium proſpero euentu ſancitum. Adeò pacis filios Deus amore proſequitur, bonorum affluentia cumulatos.

Ti-

Timeat ille quiſquis pacificis omnium votis reluctabitur, grauem ſibi, & ſuis de cœlo manum, rerum ſucceſſus infauſtos, vitam in turbido, mortem in incerto. Cogitate, PRINCIPES OPTIMI, & MAXIMI, num ſit æquiſſimum, quicquid poteſt eſſe in hoc ſœdere pacis detrimenti, quicquid honori, quicquid putatur Imperio detractum, fortunatiſſimis totius Chriſtiani orbis commodis compenſari. Hoc planè locuples eſt, hoc magnificum, hoc verè Regium, & ad omnem ſæculorum memoriam propagandum.

Mementote vos Chriſtianos imperare Chriſtianis, tales vos hominibus præbere qualem vultis vobis præſtari Deum. Hoc quicquid eſt vitæ anceps, & lubricum, quicquid eſt dignitatis fragile, quicquid eſt virtutis, veſtram ſpectat æternitatem. Manet vos ingens, & ſpectatiſſimum Tribunal, manet Iudex puriſſima luce circumfuſus, ſub quo nec latere abdita, nec fucata fallere, nec peruerſa vincere

vnquam potuerunt. Stabunt ad eius conspectum exutæ corpore, fortunis, Imperijs Regnum animæ iusta, & iniusta clarissimo fulgore visuræ. Illic tonabunt supremi Numinis edicta, clamabunt oppressorum gemitus, lacrymę pauperum loquentur. Pro diuulsis aris stabunt tutelares Diui, & aduersùs contumaces omnis Militia cęlestis consurget. Date operã PRINCIPES semper pij, semper inuicti, vt quæ vobis inuitis, & reluctantibus per armorum licentiam sunt commissa, per æquitatem vestram emendata, nullam sęculo labem, nullam vestro nomini maculam relinquant. Efficite, vt iustitia, & pax in mutuos conueniant amplexus, per vestra Regna, per vestras vrbes triumphali ferantur põpa, totius orbis humeris portentur in fixas, & æternas sedes, quas vt vestræ bonitatis monimenta, & felicitatis nostræ pignora colere ac venerari perpepetuò licebit.

Pax super Israel Dei.

OB-

OBSERVATIONES
ANTIQVÆ,
QVIBVS
SVPERSTITIOSA
ASTROLOGIA
EXAGITATVR.

SÆpè animaduerti Iudices Astrologos, cum premuntur rationibus ad experimenta confugere, & si quid illis fortè contigerit, quod arti satis destitutæ fauere videatur, id intemperanter extollere: Constitui hoc tractatu post varias rationes exempla subijcere, quibus diuinatoriam istam iam planè cōcussam, penitus profligarem.

SIXTVS ab Hemminga Frisius, author clarissimus, in libro de Astrologia, ratione, & experientia refutata, obseruauit varias genituras, quarum aliæ in viris valde illustribus sunt deiectæ, in mediocribus, atque etiam infimis hominibus pulcherrimæ. Lubet hìc aliquas annotare, vt artis vanitas manifestis exemplis magis elucescat.

PRIMA OBSERVATIO.

IN genitura Pauli II. Pontificis Maximi, qui Pio II. successit, videre licet solem in deiectione sua in Aquario, in opposito Saturni, in termino Martis: Lunam in piscibus, peregrinam, in termino Martis, in domo octaua: Venerem dominam M.C. in sextili Lunæ, in Capricorno positam, peregrinam, in cadente cæli loco, & termino Saturni: Caudã Draconis in M. C. quàm hic ominosam, & honoribus exitialem dictitant. Tempore electionis medium cęlum peruenerat directione ad gradum 19.

min. 2. Geminorum in quem nulli cadunt radij beneficorum: Reuolutione ad grad. 20. min. 46. piscium, anno Domini 1464. 31. Augusti, ætatis suæ 46. completo cum mense 6. dieb. 24.

Vnde igitur ex tenui fortuna ad tātum euectus est fastigium? silent Astra, sola prouidentia loquitur.

SECVNDA OBSERVATIO.

IN genitura Alexandri VI. qui Innocentio VIII. successit, videmus Solem in Capricorno, & Martem dominum medij cœli in Aquario, domo secūda, nullam habere prærogatiuam: Lunam iunctam Ioui debili, & peregrinam in domo cęli cadente. Tempore electionis, quæ fuit ætatis anno LXI. mediū cæli peruenerat directione ad grad. 1. m. 2. Capricorni: reuolutione ad sextilem Martis, & Veneris in Sagittario, quod parum ad rem faciebat.

Sic obscuris Astris natus est vir politico ingenio magnus, & summa potestate toto orbe clarissimus.

TERTIA OBSERVATIO.

IN genitura Iulij secundi, qui tenuissimis parentibus ortus, ad summum Pontificatum peruenit, ac Pio III. successit, animaduertere licet Solem dominum medij Cęli in Cancro peregrinum in domo octaua, & Lunam in Aquario, in quo nullam habet dignitatem in domo cadente, tertia: Martem in trigono Lunæ, in Geminis, & domo octaua. Tempore electionis medium cæli peruenerat directione ad grad. 23. mino Libræ, ad quã Gauricus natiuitatem direxisse videtur, reuolutione ad grad. 3. min. 5. Cancri: ætatis eius anno 58. completo, cum mens. 3. dieb. 62. Vt nihil supersit Astrologis, quam vt referant hanc fortunæ excellentiam ad constitutionem Reguli in apice medij cæli: & luminosioris lat c s meridional s Libræ in horoscopo. Sed istæ stellæ satis otiosæ in multis reperiũtur, nisi Planetarũm illustrium societate stimulentur.

QVAR-

QVARTA OBSERVATIO.

IN genitura Ioannis Medices, qui Iulio II. ſucceſſit, dictus Leo decimus, ſignificatores honorum fuere Sol, Luna, Iupiter aſpiciens Lunam trigono, Saturnus eamdem intuens Sextili: Venus domina cæli, quorum nullus in propria domo, aut exaltatione fuit: Saturnus etiam in ſuo detrimento, in octaua domo Luna in abiectiſſimo cæli loco; neque Iupiter fuit angularis, ſed oppoſitus Saturno in domo ſecunda: Electionis tempore, hoc eſt, ætatis anno 37. completo cũ menſibus 2. dieb. 22. peruenerat M.C. directione ad grad. 22. mi. 33. Scorpij: reuolutione ad grad. 20. min. 50. eiuſdem ſigni, qui quidem gradus nullis beneficorum radijs illuſtrantur. Hæc itaque dignitas ad ſolã poſitionem Veneris dominæ medij cæli in horoſcopo, & Spicæ Virginis in apice M. C. referri poteſt, quæ tanti fulgoris cauſa neutiquam cenſeri debet, niſi ex

ignis

ignis scintilla solem oriri velimus.

QVINTA OBSERVATIO.

IN genitura Iulij Medices, qui in Pontificatu Adriano VI. successit, & Clemens VII. fuit appellatus, significatores honorũ fuere Sol in Geminis decima domo: Luna in Ariete, octaua domo: Mars trino Solem aspiciens in Libra detrimento suo, in domo cæli succedente secunda: Venus domina medij cæli in extremitate Geminorũ, & fine decimę domus in terminis Martis: Mercurius dominus Geminorum signi intercepti, in decima, ibidem positus; Iupiter in nona domo propè cuspidem M. C. in Tauro: Ex quibus Solus Mercurius in proprio domicilio positus, cum oculo Tauri, in angulo honores significauit: cùm ad tantam amplitudinem par esse videretur vt omnes Planetæ in dignitatibus positi suis facibus tantum natalem illustrarent.

SEX-

SEXTA OBSERVATIO.

IN genitura Alexandri Farneſij, qui Clementi VII. ſuceeſſit, & Paulus tertius fuit appellatus, Sol in Piſcibus in angulo mediocres dignitates ſignificat: Luna in Tauro magnas quidem, ſed quia in ſuccedente domo, & iuncta Marti, modicas: Iupiter in detrimento ſuo, duplici teſtimonio negat, tum quia dominus eſt medij cæli: tum quia ſolem quadrato intuetur, ſed minuit ſignificationem hanc conſtitutio angularis: Mars Solem aſpiciens duplici quoque teſtimonio negat honores, tum quia in detrimento ſuo verſatur, tum quia in domo tertia: Similiter & Lunæ iunctus duobus modis negat: Nulla igitur hic vides magnifica promiſſa. Sed tamen hic omnium fauores ſtellarum illuſtrare debuerant virum & meritis, & dignitate cumulatiſſimum.

SE-

SEPTIMA OBSERVATIO.

IN genitura Caroli V. honorum ſignificatores fuere, Sol peregrinus in Piſcibus domo ſuccedente: Luna, in horoſcopo quidem, ſed detrimento ſuo Capricorno: Mercurius iunctus Soli in detrimento & caſu ſuo, in termino Martis: Iupiter Sextilia aſpiciens Lunam in domo quidem propria, ſed ſub radijs ſolaribus: Mars Solem ſpectans dominus medij cæli in Tauro detrimento ſuo. Itaque demiſſa eſt geneſis Imperatoris qui orbem totum fama nominis impleuit.

OCTAVA OBSERVATIO.

IN genitura Ferdinandi Imp. ſignificatores fuere, Sol dominus M. C. in fine Piſcium peregrinus, in temino Martis, in ſuccedente domo, in quadrato Saturni: Luna in Virgine ſolam habens triplicitatem, in quadrato Iouis infelicis: Mercurius iunctus Soli in quinta, in detrimen-

to ſuo,& caſu, in termino Martis, in quadrato Saturni: Saturnus Solem aſpiciens quadrato in octaua domo: Iupiter in ſeptima quidem,& cum oculo Tauri,ſed in detrimento ſuo. Quibus igitur gradibus ſolium imperij cõſcendit? non ijs, quos Planetæ ſuggeſſere, ſed quos prouidentia ſubſtruxit.

NONA OBSERVATIO.

IN genitura Maximiliani II. Imp. ſignificatores fuere Sol Lunæ, Mercurius Soli iunctus: Iupiter quadratò aſpiciens Lunã, & dominus medij cæli: Mars dominus ſigni intercepti in decima. Ex his Luna, & Mercurius nullam habent prærogatiuam.

DECIMA OBSERVATIO.

PEtreius Tyara Medicus, ac Philoſophus, magna cum laude litteras Græcas profeſſus Louanij, & Duaci, & etiamnum in Academia noua Leydenſi eandem nauans operam, cùm Solé

in

in horoscopo habeat in leone, domo propria, Ariete domum decimam obtinente in quo exaltatur Sol: & Lunam in Tauro propria domo,& in decima cum parte fortunæ, & Iouem dominum M. C. iuxta Aldebaran, quos Apices huic astra non promittebant; & tamen solùm habet vnde familiam liberaliter sustentet, ac opibus non abundat. Et hic quidem Astrologiam contemnit, & Astrologos meritò deridet, modica,ac frugali fortuna contentus securissimè viuens,atque ipse sibi Philosophiæ præsidio abundè supplens, id quod fallax Astrologia promiserat.

VNDECIMA OBSERVATIO.

NOuit Hemmingas quendam qui per totam vitam occupatus fuit impetrandis bullis,indulgentijs,& dispensationibus Pontificijs, qui multis quidem impetrauit multa, nihil sibi: Natus anno 1509. 27. Martij, hor. 21. min. 50. Solem habuit in

in exaltatione propria, & angulo decimæ grad. 17. min. 9. Arietis: Lunam in domo propria gr. 15. min. 2. Cancri, in horoscopo, cum ascenderet gr. 13. min. 33. Cancri: Iouem in trino aspectu Solis in grad. 17. min. 53. Sagittarij domo propria cum capite Draconis: Venerem in trigono Lunæ, & dominam M. C. positam in exaltatione sua grad. 13. min. 34. Piscium, in apice M. C. vt ad dignitates consequendas vix aptiorem genituram possis animo concipere, coactus interim iam senex ad diuitum mensas *aliena viuere quadra.*

DVODECIMA OBSERVATIO.

MAtthæus ille Taphurius quem Gauricus prodit in literis Latinis, atque Græcis, nec non & Mathematicis disciplinis præclarum fuisse, ac postea vocat potatorem, bardum, vanum, mente captum, ac misellum, Solē habuit in propria domo Leone cum Regulo, & in horosco-

po,

po, quæ ſola conſtitutio Solis cùm nulli obſtent ſiniſtri radij maleficorum, ſuffecerit, & ad honores amplos, & ad longos annos, cùm tamen hic beatulus Aſtrorum pullus abiectam vitam ſortitus fuerit, & innumeris calamitatibus conflictatus.

DECIMATERTIA OBSERVATIO.

EST etiam apud Gauricum Franciſci Roſcij Rauennatum quondam oratoris ad Leonem X. genitura in hac ſignificatione tam illuſtris, vt non facilè parem inuenias, & meritò iudicari potuerit ſummi cuiuſdam Imperatoris fuiſſe. Solem habuit in Leone, grad. 20. min. 50. cum regulo in 7. Lunam iunctam Ioui in Cancro, quæ domus eſt Lunæ, exaltatio Iouis, in angulo quoque parte Luna iunctam habuit Venerem, & Mercurium in principio Leonis maleficis interim, altero in Sagittario nullum planetam neque horoſcopum, aut M.C. ſæuo intuitu aſpicientibus,

bus, vt videre licet ex calculo totius geniturae. Et tamen scribit L. Gauricus grauiter vulneratum, & ab aduersarijs amputatam ei fuisse manum sinistram, demùm, & violenta morte perijsse. Patet, non solùm in dignitatum significatione, sed & hac in parte fallacia, ac vanitas Astrologiæ, cùm ne minima quidem indicia violentæ mortis hic extiterint, Luna Ioui iuncta, & Saturno in octaua, non occupante signum violentum.

DECIMAQVARTA OBSERVATIO.

SIc etiam Franciscus de Monza Mediolanensis Musicus clarissimus, quatuor habuit planetas in dignitatibus suis essentialibus, honorum significatores. Solem habuit iunctum Mercurio in Virgine domo Mercurij in medio cæli: Lunam in Tauro domo propria, in trigono Mercurij & Solis: Iouem in quadrato Solis: in Sagittario, cum corde Scorpij, in domicilio proprio,

in

in angulo primæ domus: ac Mercurium med. cęli dominum felicissimo cęli loco positum, & in figura cęli potentissimum: Venerem, & Martem, quanquam significatores non fuerint, hunc tamen in exaltatione sua positum, illam cum regulo. Hæc facere debuerant Cardinalem Eminentissimum, aut certè Pontificem ornatissimum, nec tamen præter artis summę peritiam aliquid sublime est assecutus.

DECIMAQVINTA OBSERVATIO.

NAtus est circulator, & agyrta quidam Anno 1540. 8. Aprilis, hora 23. min. 55. cuius thema natalitium tale fuit: Sol, vt liquet, in apice med. cęli in exaltatione propria: Luna quoque in exaltatione propria, in Tauro, in domo decima cum Aldebaran, & cum ipsa Venere domina Tauri, quæ tertia significatrix est. Iupiter autem, & Saturnus quanquam ad hanc significationem hic non pertineant,

va-

valere tamen plurimum debet vtriusque positio in sua exaltatione. Hic sua grandiloquentia mirè triumphat, nugatoria strenuus potentia, auditores suos naso suspendere adunco, beneficio videlicet corporum cælestium, quæ ei nascēti tam feliciter emicuerunt, vt vix sit dubium, quin aliquando sit multò adhuc maximè exaltandus, puta laqueo ad furcas. *Hæc Sixtus ab Hemminga*. Sufficiat sola inspectio genitararum Ludouici Sfortiæ, eiusque filij Francisci: Nam pater post aliquot annos fragilis Principatus, Mediolanensis, suorum proditione captus, ditione, ac potentia priuatus, & in Galliam procul abductus, septem fermè annis in captiuitate vixit, atque ibidem infeliciter vitam clausit, cum quatuor planetas Solem, Iouem, Martē, ac Venerem in proprijs domicilijs positos habuerit: Saturnum præterea in exaltatione sua cum spica verè potentissimos honorum, ac dignitatum significatores: Hunc ipsum casum non præuidente, aut vaticinante ce-

te ce-

te celeberrimo quodam Astrologo suo, quem domi aluisse, & in quauis re suscipiēda curiosè admodum consuluisse traditur. Filius verò cùm nullum planetam in dignitatibus suis essentialibus præter Martem in Scorpione, octaua domo, quæ hæreditatis est, habuerit: Sole in duodecima, in Aquario detrimento suo versante; mirabili tamen rerum vicissitudine, post fatum patris, post restitutum Maximilianum fratrem, & rursus a Francisco I. Francorum rege circumuētum, tandem post multos annos beneficio, atque ope Caroli V. Imp. Mediolani, atque Insubriæ principatum recuperauit. Harum rerum qui vberiorem cognitionē requirit, poterit haurire ex monumentis eorum, qui res Italicas descripserunt, & comperiet prodigiosam fortunæ commutationem.

Scripsi epistolam Gallicam ad illustrissimum virum, in qua exēpla quędam haud ignobilia oculis subieci: quorum non pigebit hoc loco quædam apponere.

Car-

Cardanus audacter, vt ſolet, aggreſſus eſt Neronis Horoſcopũ, de quo exclamat, *hæc eſt vera Neronis genitura, nec nix niui ſimilior*. Sed tamen quàm aberrat à ſcopo, quàm temerè vagatur extra rem! Cum enim priùs verum illius natiuitatis diem aſſignaſſet, nec congruere cum aſtris inueniret, in poſtremis curis, nempè in libro 100. geniturarum, Neronem natum ſcribit anno Chriſti 38. die 14. Iunij, quod manifeſtiſſimè pugnat cõtra Suetonium accuratiſſimum authorem, qui ad 15. Decembris remittit. Decimus enim quartus Iunij cuius hìc meminit, dies eſt morti Neronis ab hiſtoricis aſcriptus, nõ autem natiuitati. Ex quo patet quàm ridiculè exclamat, *hæc eſt vera Neronis genitura, nec nix niui ſimilior*, quàm hæc genitura geſtis, moribus, ac fortunæ Neronis, qui ſæuitia fuit horrenda in fratrem, vxorem, matrem, in omnes denique: Vrbem incendio, corpus ſtupris, animum flagitijs, omnia cruenta nece fœdauit. Animo trepidus

Cardanus in libro centum geniturar. genitura quadrageſima.

Sueton. in Nerone ca. 6.

etiam ad ipsa facinora, valetudine firmus, anno 18. Imperium orbis matris fraude adeptus, 32. ætatis scelere proprio cum vita simul amisit, manum publicæ pœnæ timore inferre sibi compulsus. Mirum est, cur Astrologus tam disertus nullam ex Astris istorum causam attulerit.

Altera genitura est Pauli III. iam libata de qua Sixtus scribit, quod non est prætermittendum. Alexander Farnesius, qui postea appellatus fuit Paulus tertius, quæsiuisse (falsò vt opinor) narratur, post defunctum Leonem X. Pontificem ex Paride Ceresario Mantuano Astrologo: Primùm an ex defluxu syderũ spes aliqua summi sacerdotij consequendi, ac successionis in locum demortui, affulgeret. Secundò, sin eo tempore nulla, quando tandem summus Pontificatus expectandus. Tertiò, quid interea magnoperè notatu dignum sibi accideret. Quartò, de vitæ suæ spatio. Hæc ita colligit Hieronymus Cardanus, ex scripto quodam inuento

in-

inter arcana occiſi Petri Aloyſij, oblato ſibi à Ioanne Maona Piſano à ſecretis Ducis Cæſarei exercitus, quòd ſic habebat.

Copia capituli literarum excellentiſſimi Aſtrologi.

REuerendiſs Domine; Vidi, & cum ſummo ſtudio, ea, quæ ad me tranſmiſiſti circa genituram V.R. D. & diem natiuitatis, quæ ſunt 28. Februarij hora 6. min 46 ante meridiem, anno 1468. Cuperemus recurſum ſyderum ſatisfacere deſiderio tuæ R. D. his proximis comitijs. Verùm ſydera nunc non ſunt diſpoſita, ſed in aliud tempus erunt benigniora. Pollicentur enim aſſumptionem ad ſummum gradum Pontificatus anno Domini 1534. qui erit annus vitæ 66. dies 253 hora 9. min. 34. ex directione Solis ad trigonum Mercurij cum teſtimonio Iouis, & Saturni. At interim non leue periculum in aquis anno 61. menſib. 6. diebus 3. ex directione Lunæ ad

quadratum Saturni. Anno 81. diebus 68. 1549. D. V R. grauiter se habebit cum magno vitæ discrimine, quæ dies erit 4. vel 5. Maij, ex directione horoscopi ad suum trinum, qui pro quadrato habetur, eo quia est in signis breuium ascensionum, cum testimonio Saturni domini terminorum illius directionis. & sine auxilio Iouis, cum non reperiatur in aspectu trino, vel opposito in ista directione. Posset tamen præsentia Iouis conferre, quod nos non credimus. Addit Cardanus hæc ille vir penè diuinus: atque diuini illius prognostici interpretationē aggreditur: quam si quis ex scriptis ipsius Cardani requirere volet, & cum mea hac in re sententia conferre, videbit proculdubiò, quantulus ille fuerit in prædictionibus, hic in ferendo iudicio.

Omninò fabula est ab isto Ioanne & Maona inuenta, vt Astrologiæ famam conciliaret; nam qui homines, qui dæmones possent dicere, talem virum summum Pontificem renunciandum tali die, tali hora, tali minuto,

id

idque ex trino Mercurij, & cui vix tenuissimum sacellum aliquis daret, huic primam tiaram ascribere?

Tertia est Gustaui Adolphi Regis Sueciæ, de qua sic Argolus. Stella noua apparens anno 1572. in sede Cassiopeæ in horoscopo Regis.

Anno 1630. circa initium sub fictitio prætextu bellum mouit Imperatori Ferdinando Austriaco, pluribus cum prælijs victor extitisset, anno 1632. tandem in conflictu cum imperialibus die 16. Octobris, accepto prius vulnere in brachio, alijsque postmodum interijt, die sequenti inter mortuorum cadauera, vti Catilina, repertus est. scripseram anno ante cuidam eminentissimo has directiones propinquas exitium minari. In ascendente, & occasu stellæ violentæ. Iupiter dominus ascendentis in signo violento, in quadrato Martis, & Saturni diametro: Luna propè caput Medusæ seruata latitudine: Sol cum stellulis maleficis, quas tantùm magnificat Carda-

nus pro exitu violento. Dirigibatur Sol ad Saturni oppositum, & quadratum Martis. Lunæ erat directione inter pleiadas & medium cæli cum Marte, & quadratis Iouis, & Saturni.

Ex ijs apparet quàm friuolæ, quàm inanes sint coniecturæ. Rex enim Sueciæ quem 16. Octobris fato functum putat, mortuus est 16. Nouembris, vt habet historia militis Sueciæ. Destructo igitur fundamento, tota illa opinionum machinatio corruit.

OBSERVATIONES RECENTIORES,

QVIBVS FALSI ARGVI,

Conuincique Iudiciariorum Astrologia Possit.

PRIMA OBSERVATIO.

VNus ex Astrologis vir nobilis, & peritiæ in hac facultate planè cõsummatæ, scripsit horoscopum spectatissimæ fœminę accurato studio, & opera singulari: pinxit tamen potius præsentia, quàm diuinauit futura.

Dixit imprimis eius temperamentum esse sanguineum, non nihil in melãcholiam declinans, quod spectanti cuiuis ex vultu, &

conuictu erat obuium. Dixit formosam quod penè cœcis patebat, nec tamen ex arte. Nam cùm Saturnus eius ascẽdenti admodùm potens impendeat, debuerat certè habere formam quam illi huic Planetę præsertim in prima domo existenti omnes adscribunt. At quid Schonerus? *Qui Saturno primam genituræ sedem obtinente nascetur, erit homo deformis, infortunatus, inuenustus.* Quid Pezelius istorum curiosissimus qui ferè omnia ab antiquis, & recentioribus dicta, in vnum fascem congessit? *Saturnus formæ significator largitur oculos magnos, quandocumque etiam in vno eorum maculam, aut etiam vnum maiorem altero, magnam faciem, fœdum aspectum, capillos nigros.* Est tamen facie eleganti sine vllo næuo, planè flaua, & aspectu gratissima.

Dixit ingeniosam ex geminis ascendentibus, ex Mercurio, in exaltatione sua constituto, & inde Horoscopum aspiciente, ex Luna plena luminibus: Et istud quidem non insipidè iuxta placi-

ta S. Thomæ. Sed res aliunde manifeſta ex ingenioſis parentibus quibus hæc edita, ex cultura animi, qui à teneris variorum librorũ lectioni aſſueuit, ex acutè dictis, & polite ſcriptis, quæ vix vlla ars ſtudioſorũ aſſequi poſſit.

Mores dixit inclinare in honeſtatem, bonitatem, liberalitatem, modeſtiam, ſuauitatem, inſpergi autem à Saturno ſeueritatem, conſtantiam: ſolitudinis amorem, ſilentium, faſtidium, diſſimulationem. Potuit hæc ex conſuetudine melius, quàm ex coniũctione Iouis, & Lunæ, quæ in hac geneſi perſpicua eſt, cognoſcere; quamquam & Cicero hanc Syſigiam iuxta Aſtrologos vehemẽter probat. *Libro de diuinatione.*

Dixit diuitem opulento patre natam, opulenti mariti ſponſam: Quilibet hoc ſine Aſtris facilè dixiſſet.

Hæc igitur quæ ante oculos ſunt, ex procliui Aſtrologi denuncient: At vbi de caſibus futuris agitur, in ignotam veniunt Regionem, vbi multa peccant, multa mentiuntur.

De felicitate inclytæ mulieris loqui mathematicus cœpit, & pronunciauit illi totius vitę cursum fore longum, fortunatum, illustrem, plenum quietis, iucundissimæ voluptatis, honore, & gloria circũfluentem, lętis vbiq; rerum successibus coronatum.

Hoc, inquit, præstant Saturnus in geminis supra terram positus, in sua triplicitate, directus, citus, orientalis, procul à sole, & fine aspectu Martis.

Iupiter super terram; in sua triplicitate, in vndecima domo, prospero aspectu intuens Venerem, & Mercurium, liber à radijs, & à malis aspectibus infortunatorum.

Mars in domo sua, in quinta, aspiciens Venerẽ, nec malè aspectus à Saturno Sol in quarta domo, nec afflictus à maleficis: Venus in tertia, in dignitatibus Solis, motu cita, non combusta, bene ad Iouem affecta.

Mercurius in suggestu dignitatis collocatus, in angulo occidentali, directus velox, & in Iouis Antisçio.

Luna

Luna conditionarium lumen plena luminibus, applicans Ioui, & in trino partili Veneris.

Animaduerte, lector, quàm deliciosa somnia, nihil non astra felicitatis promisere, sed solenni Astrologorum mendacio. Illa enim, quæ ridentis fortunæ credebatur Amasia, vidit se, & circa se omnia concuti, vidit quicquid in vita charum habebat, atroci calamitatis turbine percelli, vidit sua diuelli viscera, totam iactari, & prosterni domum. Tulit iratum Iouem, & fulmen. Eripuit se tempestati per tot tempestates, experta terræ marisque immensa pericula, labores immensos, supra sexum, supra fidem: Nihil habuit incolume præter ingentem spiritum, & animum victorem fortunæ tam immaniter sæuientis. Adde quod eo anno, quo tam funesti casus contigere, Astrologus nihil aliud suspicabatur, quàm leuē morbum, aut nullū, ex directione oppositi Martis ad Lunā. Deinde quis credat fallacibus nugis? quis futura nisi Deus dicat?

SECVNDA OBSERVATIO.

NAtus erat viro Illustrissimo, atque Integerrimo filiolus vnicus, ingenti parentum gaudio, & omnium amicorum plausu: libuit Astrologis tentare quid astra promitterent, ac primùm an vitalis partus videretur, de quo sic pronuntiatum.

Grandes esse, & fortes coniecturas, quæ puero virilem pollicerentur ætatem. Quippe signum ascendens esse Caprum, quem robustis corporibus Manilius, & Pontanus attribuunt: Sicque naturam iecisse vitæ fundamenta per solidum. Adde quod nullus sinister infortunatorum aspectus vitæ fontem inficiebat; Sol verò primam domum occupabat, qui iuxta Cardanum longæuos hic præstat. Ambo luminaria à maleficis libera, nisi quod Mars quadrato admodum platico Solem perstringebat, quem tamen aspectum Iupiter, & Venus horoscopo penè affusi strenuè mitigabant. Nihil timemdum infan-

tiæ,

tiæ, præter leuiculos morbos, pericula ſi quæ ab aſtris, in ſeros annos differebantur.

Poſt hæc effata, extinctus eſt anno ſexto ætatis voluente ſuauiſſimus infans, cui mirabile ingenium, opes immenſas, maximos honores celum (vt ipſi aiebant) ſpondebat. Erant illi gratiæ, & Veneres mirificæ, iudicium ſupra annos admirationi fuit. Citas opes ingenij natura profundebat, quaſi inſtantis præſaga fati, vt oſtentaret quid perderemus.

TERTIA OBSERVATIO.

ADoleſcẽs ſummo loco natus, acri ingenio, moribus iam nimis ſeueris, & caſtigatis, excitauit curioſitatem eorũ, qui natalitias horas ſcrutantur, & quæſitum quæ ſors eius foret. Inuentus Aſtrologus, homo ſua opinione omnium Coryphæus, qui ſumma cura pertexeret horoſcopum. Denunciauit illi militiam grandem, & laborioſam, qui ad lenioris vitæ otia planè na-

natus cenſebatur, mortem quoque in acie inter palmas Martias, lauroſque victrices. Digeſſit in multos annos vitam, quæ prima adoleſcentiæ face, miſerè abrupta. Totum ſe tradiderat literis, in quibus pro ætate mirificos progreſſus fecerat, de armis nihil cogitabat. Erat corpore formoſo, & ſatis veſco, valetudine iam afflicta: Nec operoſum nobis fuit diuinare ſecundum illi climactericum decretorium fore; nam eodem magno omniũ qui eum nouerant, luctu, deſijt eſſe inter viuos.

QVARTA OBSERVATIO.

PVer nobiliſſimus aurea indole prædituS, adhuc quinquennis mirandos ingenij igniculos prodidit, & cùm ſeptimum ætatis annũ ageret, feliciſſimam habuit memoriam, fuitque ſagax interrogando, acutus reſpõdendo, nec iudicando præceps. Cœpit interpretari, argutari, diſſerere, eloqui, ſtudiorum amantior, quàm luſionum. Ferebatur in ar-

dua

dua ſupra ſpem, ſupra annos, ſubdente ſtimulos gloria, nec facundiam ingenio præcipitabat. Quæſiuere Aſtrologi quàm dextro vſus naſcendo Mercurio, nec quid volebant ſunt aſſecuti. Aiunt enim, *ſi Mercurius, & Luna bene affecti fuerint, & ſeſe mutuò benignis radijs aſpexerint, effici quoddam commercium inter animam rationalem, vireſque reliquas, ex quibus ingenium præſtans, vegetumque conflatur*, ſi cõtrario modo ſe habuerint, hebes tardumque procreari.

At in eius geneſi nulla prorſus affinitas Mercurij, & Lunæ: Hæc enim in Ariete, ille in Virgine. Eſt quoque in ſexta domo poſitus admodum degeneri, quæ nullam cum aſcendente communionem habet; vnde igitur hoc ingenium tam florens, & lætum? Sæpiſſime dixi Aſtrologiam iudicantem, qualis à multis traditur, nimis operosè per dulces fabulas illudi. Quæ iuxta Phyſicam dicuntur, multo ſunt viciniora veris. Solis, & Lunæ affectiones in componendo ingenio

lon-

longè sunt efficaciores, quàm quilibet Mercurius. Opus est cerebro humore conuenienti irriguo ad satus disciplinæ accipiendos, memoriamque fouendam. Itaque cùm hic puer Lunam habeat in ariete signo igneo, hanc plenam luminibus ad trinum Solis aspectum properantem nõ deest illi humidi, calidique temperies, vnde cõmodissimum temperamentum exsurgat. Cætera quoque via naturali procedentibus procliuius occurrunt. Est insigni pulchritudine propter Lunam, & Venerem, quæ se ex diametro aspiciunt. Temperamento est calido, & humido, ob Solem, Iouem, & Venerem qui in ascendẽte vim magnam habent. Coniunctio duorum planetarum maximorum in ascendente dat illi mores, si Ptolomæo fides, liberales, honestos, ciuiles, graues, & iucundos, æquos, iustos, gratos, amabiles, auidos glorię, & proprij tenaces iudicij. Creditum ab antiquis hãc Sysigiam miscere lætis prospera, textumque vitæ diuersis casibus varia-

re, quod expertus ipse est diffici-
libus morbis à tenero conflicta-
tus. Et si quod Diuo Thomæ
placet in libris de generatione li-
quidum est, aspectus planetarum
ad finitorem circulum vitæ pe-
riodos prosperæ, improsperæque
per morbos aut casus indicare:
non vano augurio dictum, cir-
ca annum septimũ, aut octauum
ægrum fore, ex directione Sa-
turni ad signum ascendens. Nam
tum fuit longis, & difficilibus
morbis implicatus. Aiunt trino
septenario, & quarto noueno, in-
stare molestas directiones, quas
si vicerit, mira promitti. Nec tu-
tam infantiam ante primam En-
neadem. Sed hæc Prouidentiæ
committenda.

QVINTA OBSERVATIO.

SPeculatoribus cęli datus est horoscopus viri pij, & inge-
niosi, multisque periculis iactati,
qui eos valde perplexos habuit.

Hic ætatis mense quarto her-
nia grauiter laborauit.

Anno decimo cataractę illi in

ocu-

oculis nati, qui cœcitatem proximè minabantur.

Ab anno decimoquarto ad decimumnonum quotânis sub solstitium æstiuum febribus laborauit.

Anno decimonono fuit ictericus bile flaua in cutem exundante.

Anno quadragesimo maligna febri correptus, quæ per triginta dies continuò in venis,& visceribus nulla relaxatione stetit.

Anno quadragesimo primo acerbè cruciatus dolore renum, vrinisque sanguineis, quas per biennium emisit.

Anno quadragesimo secundo periculis maris expositus, naufragium passus est, & vix emersit ex abysso.

Hic certè scopulus Astrologorum in vno homine tot casus, iactatio tanta, tam diuersa discrimina. Natus anno 1575. Augusti decimo nono, hora decima sexta, adhuc stat, adhuc viuit. Videant directores,& ostendant, si possint, tot morborum, ac periculorum caussas, versent,

&

& reuoluant vbi volent horoſco pum, modò omnia ad certos calculos reuocent, quod præſtare hactenus haud potuere.

SEXTA OBSERVATIO.

NAta eſt quędam puella nobilis, pia, & ingenioſa anno 1616. Octobris die 27. hora 5. poſt meridiem minutis 30. Mira illi multa contigere. Mater puerpera, dum eam geſtat in vtero, laborauit febri quartana diutina, per totum tempus puerperij. Nata in ſummo diſcrimine matris, & ſuo. Venit in mundũ ferè nulla, & tota villoſa. Anno ſecundo ętatis pro deplorata habita. Arſit ferè in lecto, flamma cubiculum occupante. In aquam ſeptennis cecidit prono capite, à matre raptim accurrente liberata. Nouennis à lupo ferè rapta, qui dimiſſa illa iuuencam proximè paſcentem inuaſit. Vixit ferè ſemper in carcere, vita eius morbus continuus.

Ingenium illi ſtupendum, nec tamen Mercurius fortunatus,

cum

cum sit peregrinus, & in deiecta cæli domo. Non potuere œdipi tot casus ex astris diuinare, nec euentus rerum directionibus assequi: promisere honores magnos, quia luminaria cum fixis illustribus vt potè Sol cum corona boreali, Luna cum oculo Tauri in aspectu Iouis; sed tota illi gloria in virtute, & cruce.

SEPTIMA OBSERVATIO.

NAtus viro nobili filiolus, anno 1649. Iulij die 7. hora 16. min. 30. erat eximiè formosus, & placidè nutriebatur a matre. Inerant omnia vitæ, & valetudinis signa, Sol cum Venere Horoscopo affusus omnia fausta, & candida polliceri videbatur. Libuit tamen tentare Astrologum virum honestum, & valde eruditum, vt ex arte quid sentiret loqueretur. Is statim vbi vidit Saturnum in duodecima domo Geminorum Lunam partiliter affligentem, vbi aspexit Martem quadrato in eamdem radio incurrere, nec istud plati-

cè,

cè, ſed proximè. Vbi perſpexit Lunam dominam aſcendentis eſſe Domino mortis copulatam, haud dubio dixit puerum aut iã mortuum eſſe, aut minimè diù victurum. Probauit edictum euentus: nec temeraria fuit coniectura, cùm præſertim Luna in ortum infantium, ætatemque teneram multum ſibi iuris vindicet; nec dubium, quin malè affecta varias infirmitates veluti de ſuggeſtu cæli pronunciet. Sed ne putemus Aſtrologorum dicta eſſe immotæ veritatis oracula: deprehendi ſtatim in genitura viri eximij, familiaris quondam mei, Lunam quoque a *Saturno* partiliter afflictam, idque in aſpectu Martis oppoſito. Dominam quoque aſcendẽtis Lunam, copulatam adſtrictè cum Domino mortis. In vtroque Iouis benefica aſpectu trino Lunam laborantem recreabat. Vnus tamen vndecimo menſe mortuus eſt, alter ad annum ferè ſexageſimum accedit. Quis in re ſimili, cùm tam diſſimiles exitus viderit,

rit, certum aliquid in hac diuinatoria stabilire possit.

OCTAVA OBSERVATIO.

EDitus in hanc lucem adolescentulus anno 1637. Nouembris die 20 hora 2. min. 30. post meridiem. Omnia in eo excelsa, & illustria Natus enim est amplissima domo, referta diuitijs, & circumfluente gloria, ingenio est optimo, & acri iudicio, gratia, lepore, venustate, ad omnes aulæ artes iam factus, & cõpositus, forma admodum eleganti, alloquio comis, & pellax, honestis, & excelsis moribus. Nec tamen genesis tantis dotibus vllo modo respondet, vt intelligamus esse aliquid in nobis supra cęlum, & astra, quæ Deus magnis mentibus infundat. Nullos planetas habet in dignitatibus præter Saturnum, qui in apice cæli positus casus potius (vt illi dictitant) quàm honores spondet. Lunam affligit coniunctione in Capro exulem, & deiectā-

Sol

Sol est in octaua peregrinus, nullis radijs afflans Horoscopum. Mercurius sine dignitate est, in sede figuræ ignobili. Venus sola thronum medij cæli occupat, sed in tristi domo Saturni sedet, cum eo coniuncta Quadratum Saturni directione veniebat ad horoscopum anno ætatis septimo, quod morbum aut casum aliquẽ inferre debuit. Nihil tamen passus est, nihil habet inter prospera, & aduersa quod astris imputet, viuit ab ijs immunis.

NONA OBSERVATIO.

SCripsere nuper Astrologi Horoscopum insignis puellæ, quam propter eximias dotes nemo ferme hic ignorat. Mirifici sunt in predicandis quæ omnes norunt, & vident. Est igitur ab ijs descripta temperamento ex sanguine & bile mixto, specie augusta, moribus honestis, & illustribus, ingenio optimo, rerumque eximiarum apprimè curioso. Est comitate, & affabilitate sermonis præcipua, amat, & amari

ho-

honestè cupit. Erga pauperes & afflictos facilè misericordia mouetur, & accipere se putat cum dat beneficium. Stimulus illi ingens honoris, & gloriæ, cuius suauissimos fructus degustabit, nupta marito potentissimo, & opulentissimo, forma quoque eximio. Experietur quandam luminis ecclipsin, & solitudinem breuem. Sed nunquam fortunæ sæuienti succumbet. Hæc igitur in ore habent quæ omnibus sunt obuia: nam subire interdum aduersa quos conditio gloriosos fecit, nimis consuetum est in rebus humanis. Vnum est quod puellæ auent audire, & illi si possint eloqui, de tempore coniugij. Transiliere illic fines, & dixere nuptam fore anno 1648. Iam nobis teritur quinquagesimus, nec dicto fides: Queruntur horam natiuitatis non esse iusto calculo datam; ecquis hoc possit, dum nobis rerum incuriosis tot tempora effluunt?

DECIMA OBSERVATIO.

MAgnam quæstionem hoc sæculo Astrologis fecit acerbus florentissimi iuuenis casus. Hic fortune subuectus alis eò cōscēdit, quò ipsa audacia trepidare debuit. Erat potentissimo Principi in delicijs, nihil illi clausum, nihil restabat appetendum. Crescere nisi per descensum non potuit. Tot illi adoratores, quot aulæ mancipia, amicus tamen nullus. Metum fecit illi qui facere omnibus consueuerat. Magnitudinem suam sensit, sed aulæ lubrica non considerauit. Cecidit non deuolutus, non deiectus, sed grandi & subito turbine impulsus: Cecidit de ipso Fauoris sinu in cruentas carnificis manus, eo fato quo miseri solent, ea constantia, quam nemo exspectauit, omnes admirati sunt,

Hic, vt solent, effutient multa, statim dicent, ridentis illius fortunæ quæ prima iuuenem circumfulsit notas deprehendi in Venere, quæ in Tauro sua nem-

pe domo constituta, in nono quoque cæli templo sedet. Dicent in apice figuræ, & maiestatis throno repertum Tauri oculum, stellam primæ magnitudinis, quæ inter Regias munerari solet, confertque stupendas, sed lapsui obnoxias felicitates. Tragicam autem vitæ catastrophem ascribent Ioui, Marti, & Soli, in octaua domo, in qua mortis imperium est, collocatis: tamquam hic Iupiter vt iudex iubeat, Mars vt carnifex occidat, idque Sole præsente, ob mortem publicam, & illustrem. Quis non videt hæc allusione ad Deos Gentilium esse conficta? Deinde si hæc tam certa, cur omnes in calculo varij sunt? Cur nemo fatalem illam horam tam insignem, plena, & indubitata directione potuit vnquam demonstrare? Remittamus ista ad lamiæ turres, & mera ingenij curiositate lasciuientis figmenta.

VNDECIMA OBSERVATIO.

VIr Heroibus ſatus, & Heros ipſe celeberrimus, forma eximius, amplo pectore, liberali manu, Martio vigore intrepidus, magnarum virtutum comitatu vndique ſeptus, palmis, & trophæis conſpicuus, in omnium oculis, in omnium ore, ſenſit acerbam Nemeſin, gladiumque ſæuientis, magna bonorum miſeratione, ingenti ſuorum luctu, & præcipuè illuſtriſſimæ coniugis, quæ færè ſponſum ſupra Artemiſiam luxit.

Quæſiuere Aſtrologi Itali vnde illa mors viro tot nominibus immortalitate digno? Vnus inter illos ſpectatiſſimus ait.

Plurimi Aphoriſmi perniciem minabantur. Saturnus quadrangularibus radÿs Solem reſpicit in ſignis fixis. Luna Domina octauæ in ſigno violento in Solis quadrato, ac diametro Saturni, cum ſtellis Andromedæ Apheta pars fortunæ in oppoſito Martis. & aſcendens

cum violento corde Scorpij. Mercurius dominus loci Aphetici, occidentalis, peregrinus inter Pleiadas cum quadrato Saturni. Iupiter Dominus ascendentis, & octaua, ob exaltationem cum Venere Domina medij cęli, quod Regem significat. In octaua Hercules stella violenta. Sed hæc quàm pusilla, quam infirma, & in qua genesi hæc, & similia non reperiuntur? *Saturnus* (inquit) *quadrangularibus radijs Solem respicit.* Sed platicè, & imperfectè, cum Sol sit in nono gradu Tauri, Saturnus in decimoseptimo Leonis. *Luna in signo violento:* cur violento? cum sit in Amphora in signo calido, & humido (vt aiũt) vitæ admodum conuenienti? *Sed Luna in Solis quadrato:* quid tũ? duram legem facimus rebus humanis; si omnes violenta morte occumbere oportet, qui in quadratis Lunæ ad solem nascuntur. *Apheta pars fortunæ in opposito Martis.* Vanum istud fortunæ nomen, & artis ludibrium, quod saniores Astrologi non obseruant. *Ascendens cum violento*

cor-

corde Scorpij. Imò longè abest, cùm cor Scorpij sit in quarto gradu, ascendens in duodecimo. Deinde hoc nihil efficit nisi hoc loco stimulentur à Planetis. Nihil istis leuius, & tamen faciunt ventis pondus, & sperãtium credulitas, & error insanientium.

DVODECIMA OBSERVATIO.

VIr maximæ prosapiæ, celeberrimi nominis, speciosissimis vndique fulgens ornamentis, in quem omnium oculi defixi erant, omnium ora conuersa, cui summa omnia fata polliceri videbantur, extinctus est igne, & ferro in ipso ætatis flore, & honorum fere culmine. Ingemuit orbis tam afflictæ fortunæ, dedit lachrymas humanitati, dignitati venerationem.

Quæsitum, an in astris aliquid esset, quod tam crudæ acerbitati caussam dedisset. Vnus mathematicus qui de triuio numquam haberi voluit, sed in suo pectore totius artis arcana claudi sem-

per existimauit, tantum mali scripsit esse conflatum, quod Saturnus inimicus esset horoscopo, qui vtique in Cancri gradum decimum nonum incidit, & Caprum Saturni domum habet in opposito. Quam leue istud! quam friuolum! quasi non multæ Geneses inueniantur ascendente Cancro fortunatissimæ, & hoc quidem sæculo regnatrices extitere. Nec meliùs quod addit eumdem Saturnum in sexta domo, quæ seruis, & morbis, adscribitur, inueniri. Quid hic cum seruis, & morbis? aberrat sanè toto cęlo, nec valet, quod fingit maleficum planetam huius domus præsidem cum corde Scorpij pestifera stella esse coniunctum: distat enim decem gradibus: quod discrimen maximum facit: expectabam tandem directionem, quæ tanti casus tempus liquidissimè notaret: At hic nihil habuit, præter triangularem aspectum eiusdem Saturni toties citati, qui tam tetram, tam funestam, tam detestandam omnibus bonis cædem signaret: oportebat sanè Sa-
tur-